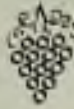

Zdravíme paní
A. IBLEROVOU
Illinois

50 centů

TELEFONY:

(708) 749-1891
(708) 749-1898

6426 WEST
CERMAK ROAD
BERWYN, IL.
60402

(USPS 002670)

DENNÍ HLASATEL

THE OLDEST CZECHOSLOVAK DAILY NEWSPAPER IN THE FREE WORLD

Czechoslovak Daily Herald

VOL. XCVIII.

SECOND CLASS
POSTAGE PAID AT
BERWYN, ILLINOIS

TUESDAY, NOVEMBER 21, 1989

ČTERY 21. LISTOPADU 1989 - Čís. 82

Praha - Československo

Ze zdrojů blízkých úřadů ministerského předsedy Ladislava Adamce přišla zpráva, že sovětsí představitelé vyzvali naléhavým způsobem československé komunistické činitele, aby urychlili tempo reform, jinak že budou muset čelit vnitřnímu chaosu. Tato zpráva spadá do doby, kdy oficiální československá tisková kancelář ČTK ohlásila, že do Moskvy předem neohlášeně odejel člen politbyra a ideolog strany Jan Fojtík. Adamec pak v projevu k parlamentu prohlásil, že ekonomické a politické reformy musí být prováděny společně a nikoliv odděleně. Úřední noviny komunistické strany Rudé právo přinesly z jeho řeči jen výňatky, ale jiný oficiální deník napsal, že Adamec varoval komunistickou stranu, že nemůže nadále spoléhat na podporu lidu.

Pokračování na str. 3

V PRAZE se v pátek odbyvala největší demonstrace za posledních 20 let. Standarda vpravo hlásá: "Zrušte monopol komunistické strany!"

Pražský ekonom vyhozen z práce

Paula Butturini

Miloš Zeman se zadíval jako předpovědatel ekonomické situace do jen málo vzdálené národohospodářské budoucnosti Československa a spatřil apokalyptické m. ožnosti: stávky a nepokoje toho druhu, jaké dnes propukají skoro všude v těchto dnech ve východním bloku. Jím popsaná vyhlídka nebyla ovšem toho druhu, jakou by si přálo slyšet ortodoxní komunistické československé vedení, zvláště v důsledku překvapujícího odstranění skalního komunistického vůdce Východního Německa Ericha Honeckera po týdnech vzrůstající nespokojenosti veřejnosti.

A tak Zeman, starý předpovědatel ekonomických vyhlídek v pražském Ekonomickém ústavu zemědělského a potravinářského komplexu, najednou zjistil, že jeho oddělení bylo před dvěma týdny zrušeno. A o ty dva týdny později se dozvěděl, že také ztratil práci.

Zeman předpovídá, že protivládní demonstrace a demonstrace za

Pokračování na straně 3

Vojáci, jdou vojáci jdou... (aneb levná pracovní síla)

RFE - R.

Byl by to krok správným směrem, jenže jeho konkrétní obrysy jsou tak mlhavé, že je otázka, do jaké míry se vůbec o nějaký opravdový krok jedná: vojenská služba bude zkrácena o šest měsíců, bylo řečeno na zasedání pléna ÚV ve Španělském sále. Avšak vzápětí varoval plukovník Pohofelec na stanici Hvězda před - jak on to nazval - 'vznikem různých iluzí'. Doposud platí stávající branný zákon, což znamená, že i ti branci, kteří právě na vojnu nastoupili, si odslouží celé dva roky. Jak to bude s jejich následovníky či s vysokoškoláky, k tomu se soudruh plukovník odmítl vyjádřit zcela: prý to všechno musí nejdřív projednat nejvyšší zákonodárný orgán. Takže nejsme, pokud

Pokrač. na str. 5

Pokračující reformy v zemích východního bloku

V poslední době se objevuje hodně zpráv popisujících pokračující politické i hospodářské změny v dalších zemích sovětského bloku, i když převážnou část zpráv zabírá situace ve Východním Německu. Neuškodí, když shrneme vývoj událostí v dalších satelitních zemích. V Polsku Solidaritou vedená vláda oznámila, že přestává s poskytováním finanční podpory politickým stranám, včetně strany komunistické. Vládní ministr Alexander Hall v hovoru o plánech pro zavedení nového zákona dovolujícího vytvoření nových politických stran řekl, že všechny strany musí stejně usilovat o své přežití bez výsady vládní

Pokračování na str. 4

Jak ukončit studenou válku

Wm. F. Buckley, Jr.

Velice často vznášená otázka zní: "Doufáte, že Gorbačov uspěje?" Pak typicky následuje tato formulace: "Myslíte, že Gorbačov uspěje?"

Je třeba si řádně ujasnit, jak odpovědět na tyto otázky, uvažováním o tom, co my si nepřejeme. Je jasné, že si nepřejeme hospodářsky znovu posílený a na nohy znovu postavený Sovětský svaz aby opět

Pokračování na str. 2

Pozvání na přednáškový večer

Sdružení československých exulantů v Chicagu srdečně vás zve na přednáškový večer, který pořádá v sobotu 25. listopadu 1989 v 7,30 hod. večer ve škole T.G. Masaryk, 5701 W. 22nd Place, Cicero, IL..

Každý z nás sleduje dnešní

vývoj událostí ve střední a východní Evropě s různými pocíty. Někdo s optimismem a druhý se skepsí vyplývající z vlastní znalosti komunismu a jeho záluďných metod, které jsou zde často kosmeticky upravovány jako ne-

Pokračování na straně 2

Jak ukončit...

zahájil svoji sedmdesát let vedenou ofenzivu proti svobodnému světu. Je již konečně prokázáno, že marxisticko-leninské učení jako řídicí prvek Sovětského svazu pro vedení tažení proti svobodnému světu je intelektuálně i duchovně mrtvý. Ačkoliv rozpoznáváme ta mnohá znamení vyčerpaného historického imeprativu, víme také, že ve světě jsou místa, kde se pokračuje v činnosti mající stejný charakter jako byla činnost za vedení Josefa Stalina, Nikity Chruščova a Leonida Brežněva. Že Michail Gorbačov jaksi nevysoveně se zřekl svého vlastního příslibu zkomunizovat svět, a i když toto bylo znovu opakováno v roce 1988, nic to neznamena pro Kubance, Nikaragujce, Vietnamce, Habešany a Angolany, kteří pocít'ují železnou sovětskou botu; a ve skutečnosti to nemá žádnou důležitost pro Bulharsko, Československo nebo Rumunsko.

Nevíme, zda ještě úplně neztichlo to vyzvánění marxismu, a skutečně nevíme, jestli s dvacátým stoletím umírá historická ruská roztahovačnost. Víme jenom jednu věc mající význačnou důležitost. Je jí skutečnost, že Sovětský svaz se nachází ve strašně ekonomické svěrací kazajce. Letos v červnu hovořil na schůzce svých kolegů ekonomů náměstek sovětského ministerského předsedy Leonid Abalkin, který slouží přímo pod Gorbačovem, a kategoricky prohlásil, že Sovětský svaz, tak jak je veden, má pouze před sebou dva roky života, a že když ekonomické reformy nezapustí kořeny, může se všelicos stát. Leonid Abalkin se zmínil o možnosti, že by mohlo dojít k přesunu 'doprava', čímž je míněno v sovětské terminologii k posunu ke 'stalinismu'.

Profesor Richard Pipes z univerzity Harvard, význačný historik, který právě dokončil monumentální dílo o Rusko, předkládá zajímavý názor, že totiž Gorbačovova nedotknutelnost spočívá převážně v tom, že všichni možní jiní vládcí Sovětského svazu, kdyby se dostali k moci, skončí sami jako bezmocní. Nedostatek bytů a léků a základních materiálů a potravin není něco, co by se mohlo napravit jakoukoliv změnou ve vedení nebo uvažením nějaké čerstvé várky dogmatismu. Jenom jediná věc může Sovětský svaz zachránit a tou je - tvrdá měna.

V roce 1988 Sovětský svaz vydal na zbrojení o 3 procenta více, než kdykoliv dříve (míněno v dolarech). Víme také dneska, že i po dohodě INF jsou Sověti daleko více mocnější jako nukleární národ než byli kdy předtím. A samozřejmě také víme, že síla jejich konvenčních vojenských sil převažuje sílu konvenčních sil Severoatlantického obranného paktu NATO a to v poměru zhruba 2:1.

Přicházím s návrhem, aby Spojené státy zakoupily sovětské vojenské zařízení, které nelze nahradit, nukleární i nenukleární, a to v hodnotě 100 biliónů dolarů za rok po tři příští léta. Měl by být sestaven pečlivě katalog sovětských zbraní, podle kterého by se rozhodlo, které jsou nepotřebné pro čistě obranné konvenční síly a odstrašující nukleární síly. Rakety a válečné hlavice a tanky a ponorky a letadlové lodě by pak měly být vhozeny do moře. Tři roky takové činnosti by znamenaly dosažení dvou cílů: Prvním by bylo ekonomické omladění Sovětského svazu kapitálovou investicí ve výši 300 biliónů dolarů. Druhým cílem by bylo zničení narůstající inventury sovětských zbraní, které ohrožují mír na světě. Financování této věci by mohlo být provedeno snížením našeho vlastního vojenského rozpočtu o 100 biliónů dolarů ročně po tři roky, což bychom si určitě za takovýchto mimořádných okolností mohli dovolit.

Nepopírám, že tento návrh je komplikovaný v podrobnostech, ale je jednoduchý ve své koncepci. Na výkřiky, že Sovětský svaz by nikdy nepřistoupil na takové ujednání, mohu jen říci, že to není nemožné v důsledku tlaků na sovětskou ekonomii. A k tomu lze dodat: Kdyby Sovětský svaz nepřistoupil na takovou výměnu, dozvěděli bychom se to, co je pro nás užitečné, abychom věděli. Opravdu je to pro nás životně důležité to vědět!

(National Review, 10. XI. 1989) - přel. Ved.

přednáškový večer ...

škodné v dnešním vývoji.

Abychom rozšířili své znalosti pozvali jsme na přednášku prof. MILANA ZELENÉHO, odborníka na společenské a ekonomické dění, který promluví na téma: "Nezapomeňte na lidi..."

Úvahy o Československu a střední Evropě na sklonku XX. století.

Milan Zelený je profesorem podnikového řízení na Fordhamské univerzitě v New Yorku. Po

studijní návštěvě v Pobaltí, Ma-d'arsku, Československu, Číně, SSSR, Japonsku bude s námi sdílet své zkušenosti i názory a pokusí se rozmotávat klubičko budoucnosti našich národů. Jeho rozsáhlé znalosti slibují, že to bude zajímavá přednáška.

Těšíme se na vaši milou návštěvu.

Výbor
Sdružení čl. exulantů
v Chicagu

Upozorňujeme naše čtenáře, že Denní Hlasatel dne 23. listopadu 1989 nevyjde z technických důvodů.

Přejeme dobrou pohodu o posvícení

REDAKCE

Zprávy ZE SVĚTA

vlastně o ekologický protest proti rozhodnutí vybudovat hlavní silnici a tunel skrze největší městský pražský park - Stromovku. Mezi protestujícími byla většina mladých lidí. Protest se brzo změnil v politický, když demonstranté voláním žádali novou vládu a dialog. Policie protestující zastavila na Karlově mostě, ale nezasáhla. Teprve po příchodu dalších posil pomalu vytlačila protestující z mostu a postupně je rozehnala.

V pátek pak proběhly Prahou velké demonstrace za odhadované účasti kolem 50.000 lidí. Tyto demonstrace byly komunistickými autoritami předem schváleny, protože měly být upomínkou na smrt studenta Jana Opletala, který byl zavražděn nacisty v roce 1939 při pokojných demonstracích v Praze u příležitosti výročí 28. října. Pokud pochoduji demonstranté se drželi předepsané trasy, policie nezasáhla, i když v průvodu se ozývalo volání po odstranění vůdce Československé komunistické strany Miloše Jakeše, po zahájení dialogu s opozicí, po svobodě a svobodných volbách. Rovněž chválili organizaci bojující za lidská práva, Chartu 77 a provolávali slávu dramatikovi Václavu Havlovi, který Chartu pomáhal zakládat a stal se přední opoziční osobností. Demonstrace byly zčásti zorganizovány Socialistickým svazem mládeže, ale její řečník Jiří Jasmanický se setkal s posměšky a pískáním, když začal mluvit o začátku procesu obnovy v Československu. Nezávislý studentský zástupce Martin Klíma pak vyjádřil náladu davu, když za hlasitého potlesku prohlásil, že za svobodu je nutno bojovat a že bez svobody se nedá žít a že univerzitní studenti musí se postavit proti nespravedlnostem totalitního režimu. Dav se původně

shromáždil u Karlovy univerzity a pak se vydal na pochod k vyšehradskému hřbitovu. Když však protestující se snažili dostat se do středu města na Václavské náměstí, zasáhla opět brutálním způsobem policie a výsadekářské armádní jednotky. Demonstranté byli tlučeni obušky a mnozí vážně zraněni, a byl proti nim použit i slzný plyn. Brutálnímu zásahu neušli ani zahraniční korespondenti: dopisovatelka chicagské Tribuny Paula Butturinová byla zraněna na hlavě tak, že byla převezena do nemocnice, kde si její zranění vyžádalo 12 stehů; korespondent Los Angeles Times; tým Cable News Network; reportér britských novin The Independent a Michael Schwarz, fotograf pro Atlanta Journal-Constitution. Sám zraněný Schwarz vypoověděl, že mnoho lidí mělo zkrvavené obličejy a asi 12 ambulancí odváželo zraněné do nemocnic. Dále řekl, že sám viděl, jak nejméně tři plné autobusy odvážely zatčené. Paula Butturinová v popisu své účasti na pochodu jako novinářka také výslovně uvedla, že když cizí novináři se prokazovali americkými pasy, o to více byli tlučeni. Reuterova tisková kancelář pak v sobotu citovala jednoho z předních prosazovatelů lidských práv Petra Uhla, který řekl, že při pátečních demonstracích byl utlučen k smrti student Martin Šmíd. Zpráva nebyla zatím potvrzena. Měl ji Uhlovi podat Šmídův kamarád, který s ním v té době byl a který uvedl, že dva policisté ohlásili Šmídovu smrt jeho rodičům a řekli, že šlo o nešťastnou náhodu. K večeru v sobotu pak mladí lidé počali klást květiny na místo, kde měl být Šmíd ubit k smrti, i na jiná místa, kde policie tloukla účastníky demonstrací.

Minulou neděli opět pražští občané zaplnili ulice města a Václavské náměstí na protest proti krutému potlačení páteč-

Pokračování na str. 3

Czechoslovak Daily Herald
Established 1891 **The Denní Hlasatel**

6426 W. Cermak Rd., Berwyn, Ill. 60402
Tel.: (708) 749-1891 and 749-1898
Second class postage paid at Berwyn, Ill.

Published Tuesdays, Thursdays and Sundays, except holidays

SUBSCRIPTION PRICES (Ceny předplatného):

		KANÁDA: in U.S. dollars	
		DAILY and SUNDAYS (Denní a nedělní)	SUNDAY ONLY (nedělní pouze)
DAILY and SUNDAYS (Denní a nedělní)	SUNDAYS ONLY (nedělní pouze)	3 months 28.00 dol.	14.00
6 months 40.00 dol.	22.00 dol.	6 months 50.00 dol.	25.00
12 months 78.00 dol.	40.00 dol.	12 months 95.00 dol.	45.00

OVERSEAS: in U.S. dollars

3 months	32.00	18.00
6 months	60.00	30.00
12 months	115.00	58.00

Denní a Nedělní Hlasatel je otevřenou tribunou pro všechny čtenáře, bez rozdílu politické či spolkové příslušnosti a náboženského vyznání. Upozorňujeme, že redakce se nemusí vždycky s uveřejněnými články ztotožňovat. Redakce si vyhrazuje právo zkracovat zasláné články. Zasláné rukopisy se nevracejí. Za změnu adresy účtujeme 1.00 dolar.

Minulou středu došlo v Praze k menším demonstracím za účasti pouze několika set lidí. Šlo o několik demonstrací. Připravená policie nezasáhla ani později večer a nechala po krátké konfrontaci lidí v klidu rozejít. Vládní rozhlas popírá, že by byl k smrti utlučen student Martin Šmíd a dokonce na televizi vysílala rozhovor s ním.

PARÍŽ - Francie

Členské státy Evropského společenství trhu se ústy svých představitelů rozhodly založit mimořádnou banku pro rozvoj ve východní Evropě na pomoc reformování zemí, jež se vydaly na cestu k demokracii. Francouzský prezident Francois Mitterrand řekl, že konečným cílem je ale Evropa jako celek. Dále uvedl, že fondy budou přístupné těm zemím, které prokáží ověřitelný návrat k demokracii se zavedením svobodných a tajných voleb a s respektováním lidských práv. Naznačil, že nyní by se to týkalo Polska a Maďarska, v blízké budoucnosti i Východního Německa a Bulharska a Československa teprve poté, až odhodí masku totality a přijmou demokracii. Rozhodnutí o zřízení banky padlo na rychle svolané vrcholné schůzce za účasti prezidentů a ministerských předsedů 12 členských států. Ide zřejmě o pokus ovlivnit sovětsko-americkou schůzku ve Středozemním moři u ostrova Malty, na které dojde k setkání na lodích obou států, amerického prezidenta George Bushe se sovětským vůdcem Michailem Gorbačovem. Rozhodnutí organizace Evropského společenství trhu má také za cíl podtrhnout přesvědčení západní Evropy, že západní politika vůči východní Evropě je v podstatě evropská záležitost.

MOSKVA - Sovětský svaz

Hlavní hospodářský poradce sovětského prezidenta Michaila Gorbačova a náměstek ministerského předsedy Leonid Abalkin v rozhovoru s novináři po třídní národní konferenci o finančních záležitostech Sovětského svazu sdělili, že sovětské činitelé mají již jen jeden rok na to, aby zvrátili upadající sovětskou ekonomii, nebo že bude konec reformám. Na konferenci byli přítomni hospodářští experti celého Sovětského svazu a byly vedeny debaty o mnoha návrzích vyjadřujících radikální postoje i extrémní konzervativní názory. Příští měsíc bude sovětský parlament projednávat jak tyto návrhy, tak šestiletý Abalkinův plán, který žádá radikální změny včetně zvýšení cen, vyšších daní, ukončení vládních monopolů a dokonce i návrh na uzavření nebo prodání nevýnosných průmyslů.

premiérem Nikolajem Ryžkovem stávkující horníci si stěžovali, že vláda nedodrží jim dané sliby týkající se zlepšení jejich pracovních i životních podmínek. Ve zprávě tiskové agentury TASS se praví, že horníci žádali potrestání vládních úředníků, odpovědných za nedostatek pokroku v jejich záležitostech. Ryžkov upozornil stávkující, že každá strana musí nést svůj díl odpovědnosti, ale nevyzval je přímo k návratu do práce. V sovětské arktické oblasti stávkuje 15.000 horníků.

SAN SALVADOR - El Salvador

Minulý čtvrtek neznámí pachatelé zavraždili šest katolických kněží a členů jezuitského řádu včetně rektora přední salvádorské univerzity rev. Ignacia Ellacuria. Rovněž byla zavražděna kuchařka i její 15letá dcera. Podle představeného jezuitského řádu pro Střední Ameriku rev. Jose Maria Tojeira byli oběti také mučeny. Jeden svědek uvádí, že na vraždě se podílela skupina asi 30 osob oblečených do vojenských uniforem. Kolegové zavražděných a někteří aktivisté svádí vraždu kněží na armádu a na pravice eskadry smrti. Salvádorská vláda popřela však jakoukoliv odpovědnost za tento čin a uvedla, že levicoví protivládni povstanci měli k takovému činu jasný motiv. Vláda zahájila plné vyšetřování případu. Salvádorský generální prokurátor potom v sobotu vyzval v soukromém dopise papeže Jana Pavla II. k odvolání biskupů ze Salvádoru, protože vláda má veliké obavy o bezpečnost devíti katolických biskupů, kteří prý zašli příliš daleko v bránění chudých a jen tak více podpořili marxisty vedené rebely.

RIYADH - Saudská Arábie

V Saudské Arábii došlo k setkání amerických a sovětských astronautů. 19 amerických pilotů a specialistů na vesmírné lety a 20 sovětských si vyměňovalo zkušenosti. Na závěr schůzky američtí astronauti a sovětské kosmonauti žádali o zbudování mezinárodních stanic ve vesmíru bez posádky i s posádkou, které by pozorovaly životní prostředí Země a vytvořily mezinárodního programu, který by zajistil, že astronauti v bezvýhodné situaci budou zachráněni.

BEJRÚT - Libanon

Americký velvyslanec John McCarthy se vrátil koncem minulého týdne do Libanonu a předložil své pověřovací listiny novému libanonskému prezidentovi Rene Mouawandovi. Velvyslanec při té příležitosti vyjádřil naději, že velitel křesťanské armády generál Michel Aoun se podřídí civilní autoritě.

Pražský ekonom...

demokracii, jako byl protest 10.000 lidí na Václavském náměstí v Praze před 14 dny, nabydou v nadcházejících měsících na síle, pokud nebudou nepříznivé ekonomické trendy změněny bez jakéhokoliv odkladu.

Předpovídá, že již začátkem příštího roku může dojít k přerušování práce a ke stávkám, což dosud v Československu neexistovalo; jakmile bude velkým státním podnikům nařazeno stát se soběstačnými a firmy zjistí, že nemají dostatek peněz na financování sociálních zajištění, jimž se jejich zaměstnanci nyní těší. Zemanovy předpovědi byly otištěny v úředním tisku a on sám o nich hovořil nedávno na státní televizi. Zeman byl již po čtvrté vyhozen z práce. Rekl mimo jiné, "Žijeme v posledním stalinském muzeu ve střední Evropě. Nejsme politici, jak víte. Děláme jen to, co předpovědatelé mají dělat - předpovídáme. Poslední komputerová předpověď týkající se stagnace národního příjmu se bohužel splnila. Moji přátelé předpovídali ekonomickou stagnaci v polovině let sedmdesátých a byli vyhozeni z práce, ale stagnace tady je. Další skupina ekonomů zabývajících se předpovídáním národohospodářských vyhlídek byla propuštěna z práce v roce 1976 pro předpověď stagnace v životní úrovni - a tato stagnace je tu také."

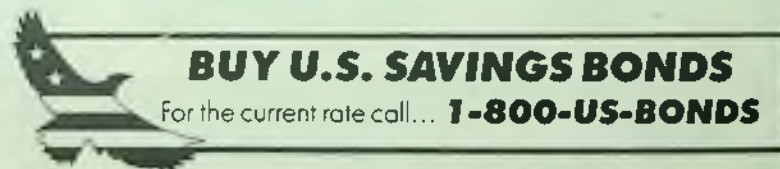
Zeman dále řekl, že jeho ekonomické předpovědi jsou podepřeny nesčetnými oficiálními nálezy již zveřejněnými v národním tvrdě kontrolovaném tisku.

List Komunistické strany Československa Rudé právo si vybral Zemana za terč své ostré kritiky. Ale ve vysoce nezvyklém kroku odrážejícím zvyšující se roli, jakou glasnost hraje v Praze navzdory tvrdému státnímu vedení pod Milošem Jakešem, Zeman se snaží získat vydání soudního příkazu, který by mu dovolil odpověď na článek v Rudém právu.

Daleko překvapivější je, že by mohl vyhrát. Opoziční pracovníci tvrdí, že v posledních týdnech ukazují staré monolitické soudní struktury, schopné vydávat jakékoliv rozsudky, jaké autority požadovaly, znaky rozpadávání se. Někteří soudcové započali se chránit pro každý případ. Jak se zdá věří, že - s přihlédnutím k tempu a rozsahu reformy v Moskvě, Varšavě, Budapešti a ve Východním Berlíně - budoucnost Jakeše a zbytku vedení dosazeného po Sověty vedené invazi v roce 1968, aby byl v zemi obnoven ortodoxní komunismus, již není nadále zaručena. Na druhé straně nikdo nevěří, že brzo dojde k velkým změnám ve vedení, když přihlédneme k československému ledovému tempu reformy a k ustrašenosti obyvatelstva vyvinout nátlak. Jeden důvod je, že možní reformátoři uvnitř strany se ještě musí ukázat a projevit. Ale Zeman, jehož závěry by nikdy nebyly zveřejněny bez reformního proudění, je přesvědčen, že pod povrchem se již skrývá ten impuls pro změnu.

Zeman uvedl, že v československé komunistické straně existuje silná progorbačovská skupina, která se však musí skrývat, protože podle logiky stalinského politického systému skupina ví, že mají jen jednu jedinou možnost jednat, jako já jsem měl jen jednu možnost zveřejnit své nálezy. Je třeba si uvědomit, že Gorbačov, který byl pod Brežněvem jiný Gorbačov než je muž, kterého známe dneska.

(Článek byl otištěn v Chicago Tribune, 1. XI. 1989) - přel. Ved.

Do Československa 1989

Skupinové odlety každých 14 dní za snížené ceny. Rovněž máme zájezdy do Vídně, Frankfurtu, Mnichova a Říma, také za snížené ceny.

Milwaukee Folk Faire, tradiční zájezd autobusem v neděli 19. listopadu. Odjezd v 9.00 hod. dop. a návrat v 8.30 večer.

TUZEX, oblíbený dárek Vašim příbuzným a přátelům. Pošlete vás, než bude předvánoční nával. Vyřizujeme také zaslání balíků do Československa.

Návštěvy příbuzných a známých z Československa vyřizujeme rychle a spolehlivě za zvlášť nízké ceny.

Vyžádejte si podrobné informace u

Weber Travel Agency

6805 W. Čermák Road, Berwyn, IL 60402

Tel. (708) 749-1333

V hlavním bulharském městě Sofii se shromáždilo kolem 4000 Bulharů, kteří vykřikovali hesla jako 'demokracie' a 'glasnost' před budovou parlamentu. Byl to vůbec první masový protest ve 40 letech komunistické vlády. Protest se konal pod záštitou oficiálně neschválené ekologické skupiny zvané Eco-glasnost. Demonstrace probíhaly pokojně a zástupci skupiny byli schopni předložit petici žádající akci v otázkách znečištění prostředí. Petici podepsalo asi 11.000 lidí.

Maďarsko se snaží stát se jako první ze členů vojenského svazku zemí východního bloku Varšavské smlouvy členem západoevropského svazu Evropské rady. Rada byla založena v roce 1949 a má sídlo ve Štrasburku ve Francii. Členem Evropské rady se může stát jenom ten stát, který přijímá vládu práva a zaručuje svým občanům plná lidská práva. Do rady patří v současné době 23 zemí, které jsou všechny západoevropskými zeměmi. Po rozhovorech s ministerským předsedou Miklošem Nemethem a dalšími představiteli předseda parlamentu Anders Bjorek oznámil, že Maďarsko formálně požádá o členství v Eropské radě 16. listopadu.

Parlament Litevské sovětské republiky přijal zákon o provedení referenda v otázce vyhlášení nezávislosti na Sovětském svazu. Zákon rovněž zřizuje separátní litevské občanství. Navíc nový zákon se snaží omezit emigraci etnických Rusů do Litvy, protože jejich přítomnost ve vládních kruzích všech tří baltických států je již dlouhou dobu velice nelibě nesena. Zákon o referendu zajišťuje zorganizování hlasování po celé republice o důležitých problémech týkajících se Litvy, včetně sebeurčení.

Ještě tento měsíc se sejdou zahraniční ministři Itálie, Rakouska, Jugoslávie a Maďarska, aby prodiskutovali vytvoření unikátního oblastního partnerství ve světle rychlých politických změn probíhajících ve východní Evropě. Navrhované partnerství by vůbec poprvé spojilo zemi patřící ke svazku Varšavské smlouvy-Maďarsko- s na žádnou stranu se nepřiklánějící Jugoslávií, s neutrálním Rakouskem a s Itálií, členem Severoatlantického obranného svazku NATO. Italský odborník na zahraniční obchod při italském vyslanectví v Budapešti řekl, že zde jde o zcela nový typ spolupráce a že zahraniční ministři všech čtyř států se sešli 11. listopadu v Budapešti, aby předběžně projednali politické stránky partnerství. Rozhovory o ekonomické spolupráci probíhaly o den později za účasti náměstků zmíněných ministrů. Armando Varricchio prohlásil, že se ale před srpnem 1990 nedá očekávat podepsání nějakého formálního paktu, ale že bude vydáno společné komuniké o předběžných jednáních hned po první schůzce. Dále uvedl, že o návrhu byl informován i prezident Bush, když se setkal s italským prezidentem Francesco Cossigou ve Washingtoně minulý měsíc.

To nikdy nepoletí, Orville

John Hasek

Kanada nebyla ve válce po téměř čtyřicet let. Úměrně s tím, jak ponurá realita válčení přechází v zapomenutí, změny v obranné politice se řídí politickými, byrokratickými a ekonomickými důvody víc než je vojensky a obranně únosné. V nepřítomnosti jádra vojenského strategického myšlení může být debata vedena tím způsobem, že kompromisy mezi vzájemně si soutěžícími zájmy mohou být ke škodě všem, s výjimkou nepřátel Kanady.

Typickou ukázkou vládního rozhodnutí, jež dalo políček strategií a zdravému rozumu, byl kompromis týkající se Strategické obranné iniciativy (SDI - Strategic Defense Initiative). Tři roky tomu, co vláda Spojených států ve svém rozpočtu věnovala značné částky na výzkum a vyzvala spojenecké vlády k spoluúčasti. Desinformační kampaň proti SDI jela do té doby na plné obrátky, a tak rozšíření fondů na výzkum byl motivován přáním přivést spojence na svou stranu, stejně tak, jako široce rozprostřít síť na lovu nejlepších vědců, jací jsou k dostání.

Jakmile jsoucnost SDI vešla ve známost, sovětská desinformace zahájila útok prostřednictvím mírové ofenzívy, jež byla toho času ještě při vší své síle. Dvou navzájem si odporujícími argumenty bylo užito v klepetím hnutí k nahrazení důvodů emocí: SDI je technologicky nemožná a SDI zvýší intenzitu zbrojení a poruší nukleární rovnováhu. Dva další argumenty se staly základem veškeré mírové ofenzívy osmdesátých let. Na jedné straně byl Sovětský svaz líčen jako traumatem mučená země přeživší druhou světovou válku, jen se pojišťující proti opakování oněch hrůz na půdě Matičky Rusi, na druhé obavy ze sovětské vojenské moci, jež držela mystické hodiny úplně nukleární zhouby nařízené na 11 hodin a 55 minut.

Není třeba Nobelovy ceny za vědu, vytvořit si představu o rozporu v tom tzv. 'morálním' argumentu proti SDI. Není-li skutečně možné jí technicky dosáhnout, pak všechny peníze do SDI Spojenými státy vložené byly zbytečně promarněné a pouštění penězům žilou ani nijak nepodněcuje k závodům v nukleárním zbrojení, ani neuvádí z rovnováhy. Na druhé straně, je-li tu jakási vyhlídka, že SDI zapracuje, SSSR by se ocitl tváří v tvář možnosti nebyť nadále s to hrozit zničením Severní Ameriky. Aby se uvarovali ustoupit od svého, Sověti musí pokračovat ve svém vlastním, nákladným a méně úspěšným výzkumem v oblasti Hvězdných válek (zde Star Wars. Překl.), který mimochodem předcházela tomu americkému.

V tom všem se přehlíží to, v čem spočívá velká výhoda SDI. Jedině tehdy, vyznívá-li gros nukleárního výzkumu a skutečné zbrojení nakonec ve prospěch obrany, může se vyvinout opravdová důvěra a spoleh mezi velmocemi. Jiným aspektem debaty je konflikt, jenž se vyvinul mezi protežery vysoké hranice (High Frontier) a Pentagonem. Mnozí z oficiálních americké obrany se totiž domnívají, že schéma by se dalo na úkor jiných obranných projektů.

Ve všem tom, jaké je, či mělo by být, stanovisko Kanady? Disputace na téma užitečnosti by se Kanady neměly vůbec dotýkat. Rozpočtové potyčky Pentagonu se zastánci vysoké hranice nemají s Kanadou zblá společného. Otázka proveditelnosti je z velké části výpídem morální debaty ubírající vítr z plachet prohlášením a rozhodnutím vědců, kteří by o tom měli víc vědět. Existovali v časech minulých vědci těžící se nejlepší pověsti, konzervativní, kteří předpovídali nemožnost uskutečnění těch nejvýznamnějších vynálezů a marnost úsilí vynaloženého k dosažení něčeho výjimečně dalekosáhlého, od aeroplánu až po Suezský průplav. Kdyby měli lidé, lpějící na tradicích pravdu, kopitníci by do dnes byli ozbrojenou hrozbou na moderních bojištích.

Ani morální důvody se nestaví za učiněním tečky za zkouškami. Obranná iniciativa je morálně přitažlivá, jelikož nakonec terminuje doktrínu MAD (Mutually Assured Destruction - vzájemně zaručené zničení) a la dr. Strangelové. Slovní složenina shrnuje vše, co třeba říci o moralitě, jež připouští, aby civilní obyvatelstvo bylo drženo coby rukojmí za účelem odstrašit namísto vypracovat solidní obranu schopnou existence.

Je nasnadě, že by se Kanada měla chopit příležitosti pro své vědce a vysokotechnický průmysl podílením se na technologických a peněžních užitečných vyplývajících ze SDI. Avšak jak už tomu nezřídka bývá, řešením se stal kompromis, jenž neuspokojil nikoho a popudil

Pokračování na str. 5

Pro vánoční dárky přijďte k PANCNERŮM do Berwynu

Z Československa a jiných zemí největší výběr KRISTÁLOVÉHO SKLA, též KERAMIKY. Pravé české GRANATY a Jablonecká BIZUTÉRIE.

Dámské ručně vyšívané BLÚZY, vyšívané OBRAZY Prahy nebo Bratislavy - ZÁSTĚRY a PENTLE ke krojům. KAPEŠNÍKY, vlněné ŠÁTKY a PANENKY v krojích.

Hezký výběr náboženského zboží. Skleněné vánoční OZDOBY na stromek, tři rozdílné KALENDÁŘE na rok 1990 Praha, čl. hračky nebo svatební kroje.

CUKROVINKY, BONBONIERY a vánoční čokoládové OZDOBY k zavěšení na stromek balené v pestrém stanlolu. Salonky a vánoční oplátky. Čokoládové KAFIČKO s rumovou příchutí.

Do KUCHYNĚ: mák, kmín, trhané krupky, sušené hříbky a kuchyňské koření. Mlýnky na maso a nástavce na děláni cukroví. Mlýnek na housku, kráječ knedlíků, strojek na děláni halušek. kuchyňské váhy, formičky na cukroví a bábovky.

Rekordy, kazety, zábavné knihy, slovníky, učebnice a obrázkové knihy pro děti.

Vánoční BLAHOPŘÁNÍ v různých řečích - anglické, české, slovenské a jiné.

TUZEX - potravinové balíčky bez cizí nebo peněžní poukázky do Československa - vyzkoušíme rychle a spolehlivě.
Různé katalogy k dostání zdarma na požádání.

F. PANCNER, Inc.

6514 W. Cermak Road - Berwyn, IL. 60402

Obchodní hodiny:

Pondělí-pátek od 9,30 ráno do 6,00 hod. večer;
v sobotu od 9,00 ráno do 6,00 hod. večer; zavřeno v neděli
Tel.: (708) 484-3459

P.-RFE

Sovětský svaz přemísťuje některé vojáky a zbraně z rozpuštěných divízií (určených ke stažení ze zemí Varšavského paktu) k jiným útvarům. Tak to bylo sděleno vysoké americké delegaci, která přiletěla začátkem srpna do Moskvy. Předseda Branného výboru v americkém kongresu Les Aspin si v rozhovoru s deníkem Washington Post položil řečnickou otázku, co to znamená a proč se neřeklo hned; tedy, když generální tajemník Gorbačov vlní v prosinci oznámil v projevu před Organizací spojených národů, že se Sovětský svaz jednostranně rozhodl snížit počet svých vojenských sil. Tak jsme si to nepředstavovali, dodal Les Aspin.

Úřední odpovědí je prohlášení Gorbačova poradce maršála Achromejeva, který řekl, že sovětské jednotky procházejí procesem přestavby, jejímž cílem je omezit jejich útočný charakter a vytvořit z nich jednotky převážně určené k obraně. Jak to tedy bude přesně s 240 tisíci sovětských vojáků, 10 tisíci tanky a 8.500 děly není zcela jasné. Američtí představitelé se v Moskvě sešli také s náměstkem předsedy sovětského Občanského výboru pro sledování, jak se plní Gorbačovův závazek, Rogovem. Ten řekl, že jeho výbor vznesl podobné otázky. Výbor zaznamenal doposud odchod 31 tisíc 800 mužů ze zemí sovětských spojenců ve východní Evropě; z toho asi jedné třetiny z Německé demokratické republiky. Tisková agentura TASS doplnila prohlášení maršála Achromejeva jeho dalším výrokem, že po dosažení dohody o omezení konvenčních sil v Evropě a podepsání ameriko-sovětské dohody o strate-

gických zbraních Moskva zamýšlí snížit výdaje na zbrojení od roku 1995 na polovinu.

Američtí odborníci, zkoumající sovětské úmysly zredukovat počet ozbrojených sil ve východní Evropě došli k názoru, že po skončení tohoto procesu bude snížen stav sovětských jednotek o méně než 5 procent. Ve světle posledních zpráv se však někteří domnívají, že to bude (vzhledem k tomu, že části rozpuštěných jednotek a zásobní výzbroje zůstanou na místě) ještě méně.

Jiné překvapení připravili Sověti Spojeným státům tak říkajíc na druhé straně zeměkoule. Dva měsíce po podepsání smlouvy o zabránění nebezpečné vojenské činnosti, (která vstoupí v platnost od 1. ledna) Moskva oznámila, že plánuje zkoušky s raketami SS-18S. Rakety by měly dopadnout jihovýchodně od Havaje, tedy přeletět alespoň jeden s šesti ostrovů Havajského souostroví. Washington proti tomuto úmyslu dvakrát protestoval diplomatickou cestou u sovětského velvyslance, protože zkoušky považuje za shora zmíněnou nebezpečnou vojenskou činnost. Slova sice nevešla v platnost, ale sovětské rozhodnutí nezapadá do celkového ovzduší uvolňování napětí mezi oběma velmocemi.

Podobně protestovaly Spojené státy už dříve: v říjnu 1987, kdy byly rovněž oznámeny zkoušky sovětských raket. Také tehdy byly odpáleny ze Tjuratamské základny ve východním Kazachstánu. Tehdy Sověti vyšli Spojeným státům vstříc a trasy zkoušek změnily. Nejblíže sovětská raketa pak dopadla do vod Tichého oceánu na tisíc kilometrů na sever od Havaje.

To nikdy nepoletí...

kdekoho. Kanadská vláda by se neměla účastnit oficiálně, avšak jednotlivé firmy by mohly vypracovat svá vlastní aranžmá s Američany. Tím zůstaly Spojené státy bez morální podpory, jíž je jim tolik zapotřebí a kanadský průmysl bez vládní asistence a bezpečnostních záruk, podstatných, má-li se nabídka koupě toho druhu setkat s úspěchem. A nakonec, kanadská vláda nepřestává být vystavena pokračujícím útokům mírového hnutí.

Conservative Insight, Aug. 31, 1989 - přel. R. H.

Major kanadské armády Jan Hásek je autorem knihy The Disarming of Canada a analytikem kanadské obranné politiky, a kromě toho je současným předsedou torontské odbočky Československého národního sdružení v Kanadě.

Ještě k tomu:

Sekretář obrany Dick Cheney ve svém přesvědčujícím projevu namířeném na washingtonský Kapitol ve čtvrtek 12. října t. r. uvedl, že možné řezy v rozpočtu přivedly program SDI (alias Star Wars) do vážných pochyb a varoval, že vznesení veta proti obrannému rozpočtu není vyloučeno. Cheney dále poznamenal, že program SDI pokročil mílovými kroky vpřed, mohl by však vyvolat problémy v rozpočtu.

Financial Post, Toronto, 13. X. 1989

jde o konkrétní zkrácení vojenské služby, o moc moudřejší než dřív. Že totiž Československu nic jiného nezbude než o délce vojenské služby uvažovat, bylo jasné nejpozději v okamžiku, kdy se začalo ve Vídni jednat o snížení konvenčních sil v Evropě. Co do počtu mužů ve zbraní má Varšavský pakt, jak známo, nad západní aliancí značnou převahu - a Československo má - měřeno počtem obyvatel, v rámci Varšavského paktu druhou nejsilnější armádu, hned po Sovětském svazu a ještě před NDR. V Československu poukazuje na neudržitelnost takového stavu už delší dobu Nezávislé mírové sdružení; v dokumentu z letošního července, adresovaného komisím KSČ a Národní fronty pro přípravu nové ústavy, je znovu zdůrazněno, že čsl. armáda má v současné době skoro 200.000 mužů ve zbraní - a to je ještě velmi zdrženlivý údaj, protože do něj nejsou zahrnuta vojska ministerstva vnitra a Pohraniční stráž. V poměru k počtu obyvatel je to skoro 1,3 procenta populace, což je zhruba stejný stav, jakého čsl. armáda dosáhla v roce 1938 - tedy v pohnutých dobách akutního ohrožení bezpečnosti státu. V ozbrojených silách západní aliance slouží naproti tomu v průměru 0,81 procenta občanů jednotlivých států - a výjimku tvoří jen Recko a Turecko, dvě země, mezi nimiž panuje tradiční napětí.

Nezávislé mírové sdružení navrhuje snížení československé armády zhruba na 150.000 vojáků, což by bylo jedno procento celkové populace. K obdobnému cíli směřuje i tlak, vyvíjený na Československo ve Vídni, při tamních jednáních o snížení konvenčních sil a československým funkcionářům začíná očividně docházet, že s dosavadními metodami nevystačí, že jednou budou muset sáhnout i ke zkrácení vojenské služby. Tu chvíli se však budou nepochybně snažit co nejvíc oddálit. Vždyť vojáci jsou v každém neostalinistickém systému levnou pracovní silou, kterou lze bez problémů nasazovat tam, kde 'civilní sektor' selhává. A to je, jak známo, věc velice častá. V zemědělství hlavně o žních, na železnicích v zimě, ve stavebnictví kdykoli. Zárným vzorem byl v tomto ohledu odjakživa Sovětský svaz; jeho vojenské stavební jednotky odhadují západní odborníci na čtvrt miliónu mužů. O jejich práci na vojenských objektech se samozřejmě nemluví, tím víc se však všichni chvalují jejich činností na civilních stavbách. A tenhle seznam se čte jako cestovní průvodce po Sovětském svazu od mezinárodního letiště v Šeremetjevu až po zvláště obtížné úseky Bajkalsko-Amurské magistrály. Na západě existují studie, dokazující, že sovětská armáda přejala v posledních dvaceti letech v sovětském hospodářství onu úlohu, kterou za Stalina hráli vězni souostroví Gulag. Na místě jsou ovšem i jiná přirovnání: Od středověkého nevolnictví až po totální nasazení za války. A všechny se dají zrovna tak vztáhnout i na československou armádu, která tyhle praktiky teď už ani neskrývá pod neutrálnější pojmy jako byly dřívější 'pomocné technické prapory', nýbrž hovoří rovnou o 'stavebních útvarcích', kam nyní přecházejí vojáci z rušených vojenských jednotek. Tahle 'upřímnost' má samozřejmě své důvody: vyjednávačům ve Vídni má být dáno najevo, že tolik vojáků jak by se na první pohled zdálo, československá armáda přece ve skutečnosti nemá, vždyť osazenstvo ze stavebních útvarů zachází spíš s krumpáčem než se samopalem. Kdykoli však může - zní námitka západních delegátů - po samopalu sáhnout. Takže jediným východiskem je opravdové snížení stavu československé armády, a toho nelze dosáhnout jinak, než zkrácením vojenské služby. Nestačí jen je slíbit - už mělo být dávno realizováno!

**Český národní hřbitov
v Chicagu**

Již přes 100 let důvěrně slouží putěčům československé krajanské veřejnosti v Chicagu a okolí.
Pohřbívaní do země, zehem a do krypt MASARYKOVA MAUZOLEA s křídly Dr. Ed. Beneše a Gen. M. R. Stefánika.
Obstaráváme letní i zimní zdubení hračů, jakož i bronzové náhrobní tabulky, kamenné pomníky a ostatní putěchy a služby spojené s údržbou.

Tel. 788-8442, 539-8442
5255 No. Pulaski Rd.
CHICAGO, IL 60630

Poslouchajte náš rádiový program každou
neděli v 9 hodin ráno na WCEV 1450

Synagoga, již svým nákladem vystavěl, slove podnes po něm. Kromě ní zbudoval v Židovském Městě radnici, lázně pro ženské, chudobinec a sirotčinec židovský, a že křivolaké, blátivé a špinavé uličky a ulice Židovského Města byly vydlážděny, jest také jeho dílo. Také hřbitov rozšířil a vždy a všude na chudé pamatoval. Tak činil až do své smrti, kterouž sešel r. 1601.

Za panování Rudolfa II. žil v Židovském Městě pražském rabbi Jehuda Löw ben Bezalel, muž vysoce učený a zkušený. Byl vysoké postavy, a proto mu říkali „veliký rabbi“. Vyznal se znamenitě nejen v talmudu a kabale, ale také v matematice a hvězdářství. Nejedno tajemství přírody, jiným skryté, bylo mu povědomo a dovedl leccos divného, takže lidé žasli nad jeho kouzelnou mocí.

¹ Maizlova ulice v Josefově (Židovském Městě) má jméno po něm.

Pověst o něm šla široko daleko a pronikla také nahoru do hradu sv. Václava, ke dvoru Rudolfa krále. Jeho dvorský hvězdář Tycho de Brahe vážil si učeného Jehudy Löwa; sám panovník seznal ho podivným způsobem.

Kdysi jel z Hradčan na Staré Město v komorním voze¹ v průvodu jízdných dvořanů. Bylo to, zrovna když vydal rozkaz, aby všichni židé se vystěhovali z Prahy. Rabbi Löw šel tenkrát ke dvoru prosit za souvěrce; ale nepořídil, neboť ho ke králi ani nepustili. Nyní na něj čekal, a to zrovna prostřed Kamenného mostu, neboť měl bezpečnou zprávu, že tudy pojede.

Když lidé zhlédli na mostě královský nádherný povoz se čtyřmi koňmi v krásném, leskle kovaném řemení a skvělý průvod na koních, volali na rabína, aby se klidil z cesty. Než Löw stál, jako by neslyšel, zrovna v cestě královského kočáru.

Tu se již lidé na učeného muže osopovali a již po něm házeli. Kamení a bláto po něm metali a kvítí na něj padalo, na jeho plášť, hlavu a k nohám jeho.

Vtom dojížděl královský povoz. Rabín se však ani na krok nehnul z jeho dráhy. A koně ho nezajeli, nýbrž sami se před ním zastavili, ač jich kočí nezarazil.

Tu teprve se hnul rabbi a kráčel s obnaženou hlavou růžemi a jiným kvítím k vozu, kdež pokleknuv prosil krále o milost pro své souvěrce. Král jeho zjevem a tím, co se tu stalo, překvapen, poručil mu, aby přišel na hrad. To byla veliká milost.

Druhé pak dosáhl v královském sídle, kdež s prosbou dobře pochodil.

Židé nemusili do vyhnanství a jejich rabbi Löw byl od té doby nejednou pozván na hrad ke králi, jemuž mnohou chvíli ukrátil svým kouzelnickým uměním. Jednou si přál král Rudolf, aby mu rabbi Bezalel ukázal arcioctce Abrahama, Izáka, Jakuba a syny Jakobovy. Rabbi váhal, posléze však slíbil, že vyplní přání svého panovníka, jen o to že prosí, aby se nikdo ani neusmál, až se objeví posvátné postavy patriarchů.

Král a dvořané shromáždění v odlehle síni slíbili a dychtivě hleděli do hlubokého výklenku u okna, kdež v šeru stál vážný, veliký rabbi. Ale již zmizel jakoby v mlze, a z šedého mračna vynořila se vysoká postava starce nadlidské velikosti, v řasném rouše, samojediná, jasně osvětlená. Zjevila se, velebně se nesla před očima všech, až náhle zanikla, jako by zhasla v šedém mraku. To byla podoba Abrahamova. Za ním zjevil se Izák, pak Jakub a synové jeho, Juda, Ruben, Simeon, Izachar a ostatní, zjevovali se jeden po druhém a král a dvořané tiše a vážně hleděli na předky židovského národa. Až tu z mraku se vynořil také Jakubův syn Naftalím, muž ryšavý a pihovatý, jenž rychle kol klusal, jako by nechtěl zmeškat, jako by ostatní honil. A tu se král smíchu neubráníl. Ale jak se král zasmál, zmizel i mrak a všecko vidění, a již hlučely prostornou síní výkřiky úžasu i hrůzy.

Dvořané vyskakovali ze svých sedadel a všichni hleděli a ukazovali vzhůru k malovanému stropu.

Pohnul se, patrně se sedal, klesal víc a více. Vysoký sál byl nižší a nižší. Dvořané na smrt bledí chtěli ke dveřím, ale nemohli z místa. Byli jako přimrazení. Všichni křičeli na Bezalela, i král na něj volal, ať zastaví strop.

I vystoupil rabbi z výklenku, vztáhl své ruce a říkal cosi. Nežli dořikal, klenba se zarazila a již se pak nenížila. Král již o další zjevení nedbal. Chvátal ven a za ním všichni dvořané.

Strop se však do své výše nevrátil. Kam se až snížil, tam zůstal. Král pak už nikdy do té síně nevkroutil. Zavřeli její dveře a tak zavřenou zůstala napořád.

Rabbi Löw ben Bezalel neupadl v nemilost pro tuto příhodu. Ano stalo se, že i sám král Rudolf ho navštívil v jeho domě.¹ Takové etí se Židovskému Městu ještě nedostalo. Ale rabbi Löw byl za ni také vděčen a z vděčnosti způsobil svému králi a pánu nemalé překvapení.

Lowův dům vypadal nevzhledně. Byl starý a málo výstavný. Ale jakmile král s dvořany vstoupil nízkými dveřmi do síně, počal žasnouti. To nebyla síň obyčejného domu, to byla uměle klenutá, malovaná a štukem zdobená místnost knížecího paláce. A schody vedoucí na mázhauz¹, jinde dřevěné, leskly se mramorem, pokud jich nezakrývaly drahé koberce. A nevešli jimi na sousedský mázhauz, ale do nádherné síně, zdobené obrazy a vzácnými čalouny. Postranními pak, otevřenými dveřmi bylo viděti do řad bohatých komnat a jedněmi také na otevřenou galerii vlašského díla.

Rabbi Löw provázeje uctivě krále, uvedl ho s dvořany také do velké komnaty, kde bylo prostřeno, a prosil ho, aby ráčil přijati jeho pohostinství. I zasedl král ke stolu a rabbi uctil jej a všechny průvodce jeho takovou hostinou, že vyrovnala se tabuli královské. Král zabaven tím čarovným uměním, kterým si Löw svůj nevelký dům rozšířil a tak skvostně vyzdobil, zdržel se tu drahnou dobu a odešel pak velmi spokojen. Přízeň svou a milost dal pak učenému rabínu nejednou najevo. A ten, aby se zachovala památka na návštěvu českého krále, dal na svůj dům vytesati lva vedle svého znamení, vinného hroznu.

Ještě větší však div nežli ty hradčanské zjevy arcioctců byl golem, sluha Jehudy Löwa. Mocný rabbi si ho sám utvořil z hlíny; oživil ho pak tím, že mu vložil do úst „šem“².

Golem pracoval za dva. Posluhoval, vodu nosil, dříví štípal, zameťal a vůbec vykonával všechny hrubší práce. Přitom nejedl, nepil a nepotřeboval odpočinku ani oddechu. Ale pokaždé, když šábés nastával, v pátek podvečer, kdy všeliká práce měla přestati, vzal mu rabbi „šem“ z úst; golem naráz ztuhl, nehnul sebou a stál jako panák v koutě, mrtvá hlína, jež po šábesu ihned oživla, jakmile rabbi vložil do otvoru úst kouzelný „šem“.

Jednou však Löw ben Bezalel, chystaje se do staré-nové synagógy zasvětit šábés, zapomněl na golema a nevyňal mu „šem“ z úst. Ale rabbi jen vešel do modlitebny, jen začal žalm, a již přiběhli za ním lidé z jeho domu i ze sousedství, všichni vyděšení a s hrůzou, urvaně,

¹ Největší, společná jizba či síň, z níž vedly dveře do komor.

² Cedulku s hebrejským kouzelným nápisem

jeden přes druhého oznamovali, vykřikovali, co se děje, co se stalo, golem že doma zuří, že nesmí nikdo k němu, že by každého zabil.

Rabbi okamžik váhal; nastával šábés, žalm již začal. Všeliká práce, každičké, sehemensí namáhání bylo od té chvíle hříchem. Ale žalmu, jímž se sobotní den zasvěcuje, ještě nedořikal, nenastala ještě pravá chvíle šábesu. — Vstal a chvátal do svého domu. Ještě nedošel a již slyšel temný hluk, dunivé rány. Když vstoupil, ostatní šli ze strachu kus za ním, spatřil ohavnost zrušení; rozbité nádoby, rozmlácené, zprveřčené stoly, židle, truhly a lavice, rozmetané knihy. Tu již dílo zkázy golem dokonat. Té chvíle „pracoval“ na dvorku, kde ležely již slepice, kuřata, kočka i pes, vše pobito, a kde právě trhal ze země lípu hrubého kmene. Byl všečen rudý a černé kudrny mu litaly kol čela i tváří, jak vyvracel strom jakoby nějaký v plotě kůl.

Rabbi šel přímo k němu; hleděl na něj upřeně a ruce měl vztaženy. Golemem škublo, vyvalil oči, jak se ho mistr dotkl, a hleděl mu vyjeveně do očí, jakoby přikován mocným zrakem. A vtom mu sáhl rabbi mezi zuby a jedním hmátnutím vytrhl mu z úst čarovný „šem“.

Golema jako by podčal. Naráz se svalil na zem a ležel bez vlády, již jen jako hliněný panák, mrtvá hmota. Všichni židé kol, staří i mladí, vykřikli radostně a plni teď odvahy přistoupili k padlému golemu a smáli se a spílali mu. Rabbi však, zhluboka si vydechnuv, nepromluvil ani slova a kráčel zase do synagógy, kde za svitu lamp začal znovu říkat žalm a zasvětil šábés.

Posvátný den sobotní minul, ale rabbi Löw ben Bezalel neuložil už golemovi „šemu“ do úst. A tak golem nevstal, zůstal hliněným panákem a dostal se na půdu, pod střechu staré synagógy, kdež se pak rozpadl na kusy.

Věky minuly a mnoho se změnilo v Židovském Městě. Tuhé odloučení přestalo, brány zmizely, město samo se zjinačilo, ulice, domy i obyvatelstvo.

Jen stará-nová synagoga zůstala, jak bývala, nezměněná a s ní mezi domy novější výstavnosti tichá „zahradě mrtvých“. Tu sešla se všechna přelá pokolení bývalého, starého Židovského Města, od nejdávnejších dob, kdy ještě prý nebylo Prahy,¹ až do času, kdy se ghettu² uvolnilo i jeho obyvatelstvu, kdy se tu naposled odbýval „koure“ (pohřeb) a naposled se „kadiš“ modlili nad otevřeným hrobem.³

Ve stínu bezových stromů i keřů trčí spousta kamenných pomníků, prostých i složitých, ploché desky vztyčené nebo k sobě skloněné v podobě střechy. A na všech různá znamení: hrozen, označující vůbec původ židovský, umyvadlo, oznamující, že tu odpočívá potomek pokolení Levi, ruce, znamení rodu Aronova. A tu podoba panny, tam podoba lva, vlka, jelena a jiných dle jména nebožtíkovy.

Všude nápisy hebrejským písmem, stručné i rozvláčné, hlásající jméno i rod, rok úmrtí i zprávy o zesnulém. Čteš jména různá a podivná: hebrejská, německá a ze starší doby, ze 16. věku, kdy židé se více hlásili k našemu národu, i mnoho jmen českých. Tu Krása žid odpočívá, tam Čech, Černý, tu Sladka židovka, Čárka, Mamila, Libuše, Sláva, tam Nezamysl, Máta, Vlk, vedle Dobruška a jiní a jiné. —

Za starodávna, kdy se tu ještě pochovávalo, kladli židé na pomníky, ale vždy tajně, různé peníze, milodary chudým, kteří se styděli přihlásit se o podporu nebo almužnu. Teď leží na některých pomnících kamínky, tu hojněji, tam u menším počtu, ale všechny jsou tu na znamení úcty. Kdo z věřících hrob navštíví, položí kamének, a hromádky jich praví, kdo žije v paměti dále a komu se žehná: „Secher Zaddik livrocho.“⁴

¹ Mnozí tak tvrdí dle nápisu na náhrobků Sary, manželky Josefa Kace, kněze z pokolení Aronova, jak svědčí jméno Kac, zkrácené z Kohen Cedek — kněz ctihodný. Na dotčeném náhrobku je letopočet 606. Jiní však míní, že má být 1606.

² Židovská čtvrť.

³ Židům se hrubě uvolnilo za císaře Josefa II. — Na starý židovský hřbitov pochovávali až do r. 1781. — „Kadiš“, modlitba za zemřelé.

⁴ Budiž požehnána paměť spravedlivého.

Všecha pokolení bývalého Židovského Města se tu sešla: chudí, bohatí, zapomenutí i ve svém pokolení slavní. Tu odpočívá učený rabbi Abigdor Karo¹, skladatel žalozpěvu o velikém pobití za krále Václava IV., tu odpočívá Mordechaj Maizl, syn Šalumův, veliký dobrodinec svých souvěrců, i slavný Jehuda Löw ben Bezalel² a jiní přední mužové židovské obce.

Všichni odpočívají ve stínu vonného křoví a nic neruší jejich spánek. Ale je tu jeden, jenž nedošel ani v „zahradě mrtvých“ lehkého odpočinutí, a zbožně „Šalom alechem“³ bez účinku vane přes jeho opuštěný hrob.

Ten žid se v mládí odcizil svému rodu. Přijal křesťanskou víru a stal se i knězem. Byl kaplanem u Sv. Víta. Než pak, když se blížila

¹ Zemřel r. 1439.

² M. Maizl zemřel r. 1601, rabbi Löw r. 1609.

³ Pokoj vám!

jeho poslední hodinka, rozpomněl se na svůj původ a zatoužil odpočinouti v „zahradě mrtvých“ na Židovském Městě. Bylať tam také pochována mladá židovská dívka, kterou kdysi za mládí miloval. I skončil jako žid, a židé ho pochováli, jak si přál, poblíže hrobu milé mu dívky. Než poklidu, kterého jistě měl zaživa málo, nedošel ani v hrobě. Každé noci vstal z hrobu a musil k Vltavě, kdež na něj čekala loďice i příšerný veslař-kostlivec.

Timou i za měsíčního svitu, jak byly noci, jezdili na druhý břeh. Tam zpronevěřilý kněz vystoupil a jeho veslař ho vyprovodil odtud nahoru na hrad, do kostela sv. Víta. Tam žid-kněz usedl k varhanám a hrál; kostlivec měchy šlapal. Kostelní prosebné písně, kající žalmy nesly se ztichlou a šerou prostorem chrámovou. Kněz těmi vroucími zvuky lkal a Boha prosil, aby mu bylo odpuštěno. Nevyslyšány však vyznívaly dojemné, žalostné prosby. Nežli odbila hodina s půlnoci na svatovítské věži, ztichly varhany a smuten se vracel varhaník dolů k řece.

Kostlivec ho zase převezl a kněz vrátil se na hřbitov otců, do svého hrobu, aby najejtí v noci zase vstal a jel za řeku a hrál u Sv. Víta kající žalmy a písně.

VII

SMUTNÁ MÍSTA

V noci na den 21. měsíce června 1621 bylo po Praze placho a tesknost, až úzkost svírala srdce. Všude mrtvo, všechny domy zavřeny, nikdo nesměl na ulici; jen hlídky cizích žoldnéřů procházely městem. Těžce se rozléhaly jejich kroky a hrozivě řinčela zbraň.

Na Staroměstském náměstí stály v nočním šeru povozy, z nichž skládali prkna a trámy a nosili je naprostřed rynku, kde pracovali tesaři. Temné rány seker, bouchání kladiv duněly hrobovým tichem. V nočním šeru za kmitu smolnic rostlo velké lešení výš a výše, až pak na úsvitě stálo již celé v studeném sinavém světle, potažené černým sukmem se vztyčeným dřevěným křížem na jedné straně.

Popravni lešení. A bylo dosud prázdné. Ale jak vzešlo slunce, zahřměla z hradu dělová rána, znamení, že se exekucí počíná. To bylo již náměstí zataženo císařským vojskem, pěším i rejtary, a na smutném lešení stály již temné, zakuklené postavy hrobařů a katových h. lomků. Pak přišel sám kat, Jan Mydlář.

Pak zasedli císařští rychtáři na svá místa. Již volali jméno prvního z odsouzených direktorů, vězňených poslední noc v Staroměstské radnici; již kráčel pan Šlik zmužile na popraviště. —

Ve vojsku bubnovali, po městě, po domech úzkostné ticho; věrní Čechové žalem se chvěli, plakali a modlili se za české pány a jejich druhy v direktoriu, kteří na tom černém teatru nebo vedle na šibenici umírali. A bylo jich sedmadvacet! —

V těch místech Staroměstského rynku, kde se toto stalo, bývalo šestnácte velikých kamenů do čtverce rozestavených. Staří Čechové, chodíce těmito místy, nikdy po těch kamenech nešlapali, ani na ně nevkročili. Vždy se jim uhnuli nebo je obešli ze šetrnosti ke smutnému místu a prolité krvi českých pánů.¹ V těch místech zjevují se prý ti popravení šlechtici a měšťané, a to jednou do roka, v noci přede dnem, kterého tu skonali na popravišti. Sejdou se všichni, v jich čele nejstarší všech, skoro devadesátiletý pan Kaplíř ze Sulevic, za ním pan Budovec z Budova, pán dlouhé šedé brady, starý Konecchlumský, Kochan z Prachové, pan Kryštof Harant, Diviš Černín, pan z Michalovic, Šlik, Oto z Losu, pan z Bílé, Hošťálek, Jesenský, Vodňanský, Vokáč, Jiří Rečický, Kobr, Jizbický a ostatní, starci² i mladší, a z těch nejmladší, sotva čtyřicetiletý Jan Kutnaur, jenž tak hrdinsky, zpívaje, umíral. Všichni sejdou se na místě popravky a pak tiše, bez hlasu berou se náměstím do Týnského chrámu. Tam pokleknou před oltářem a zbožně přijímají tělo Páně pod obojí způsobou. A pak zmizejí.

¹ Když bylo Staroměstské náměstí r. 1848 nově dlážděno, odklizeny větší části těchto kamenů. Jen několik jich zbylo směrem k Dlouhé třídě, než i ty novější dobou zmizely.

² Těch bylo dvanáct mezi nimi.

Tenkrát stávaly domy i prostřed Dobyčtího¹ trhu a jednomu z těch domů, jenž stál směrem k novoměstské radnici, říkali U Zámečnicků. Asi třicet kroků od tohoto stavení směrem k radnici trčel na volné prostoře kámen pět čtvrtí lokte zvýší a loket zšíří. Na tom kameni byl vytesán kříž, pod ním umrlčí hlava a letopočet 1627.

Na tomto místě, u toho kamene, dály se prý za starodávna popravky, a to nočního času. Také prý toho roku 1627 skonalo tu několik kněží mečem katovým, a r. 1743 prý několik pánů českých, za to, že se přidali k bavorskému kurfirstovi, Karlu Albertovi, když se s Francouzi Prahy zmocnil, za českého krále se prohlásil a v kostele sv. Víta korunovati dal.

Zrovna k tomuto kameni, jenž v těch místech zůstal až do devatenáctého století, vedla z novoměstské radnice podzemní chodba, odtud pak dále pod celým Dobyčtím trhem nahoru až do Faustova domu.

Staré pověsti české

VIII

FAUSTŮV DŮM

Starobylý ten dům stál na Skalce na konci Dobyčtího trhu, v nároží proti klášteru Na Slovanech.² Nikdo v něm už dávno, dávno časy neostával, a proto vypadal sešle a chmurně. Červená kdysi střecha ztemněla, zdi oprýskaly, okna zkalená prachem a dešti byla jako slepá, plná pavučin. Těžká dubová vrata mocnými hřeby pobitá nikdy se neotevřela, ani dvířka v nich, a nikdo se u nich nezastavil, aby sáhl po železném, uměle kovaném klepadle visutém.

Za vraty bylo pusto a ticho; pes tam nezaštěkal, kohout nezazpíval. A před vraty rostla mezi kamením tráva.

Chmurná byla také zahrada za domem i po boku jeho, směrem k cestě zrovna proti klášteru Na Slovanech. Nikdo jí nehleděl. Neměla záhonů, neměla políček s kvítím nebo zeleninou. I stezky v ní

¹ Nynější Karlovo náměstí

² V osmnáctém století byl majetkem Mladotů ze Solopysk a měl právo azylu.

zmizely. Zarostly travou. Všude jen tráva, bujná, vysoká tráva, že v ní tonuly kmeny starých javorů, lip i ovocných stromů, jejichž kmeny i hałuze zarostly lišejníky a mechem.

Jen na jaře, když rozkvetly, když bujná tráva byla poseta pampeliškami jako zlačáky, když se pak proběhlávala kozím pyskem a bolehlavem, vypadalo tu veseleji. Ale na podzim, když listů padalo, když zaválo celou zahradu, když nebe, chmurami těžké, níže se klenulo a víchr vál holými korunami, kdy za časných soumraků se pod nimi tmělo i po celém domě!

Smutno vanulo ze zahrady i ze stavení a divná úzkost z nich na lidi zrovna padala. Bylať to místa prokletá a v noci tu obcházel duch doktora Fausta, jenž neměl po smrti klidu tak jako zaživa. Doktor Faust v tom domě před dávnými časy přebýval. Strojil tu kouzla, bádával v čarodějných knihách, čerta si tu zavpjal a také mu svou duši zapsal. Za to mu čert sloužil a všechno vyplnil, co si jen doktor přál a smyslnil. Ale pak, když vypršel čas, řekl ďábel: „Dost už a pojď!“

Než doktoru Faustovi se ještě nechtělo; bránil se, jak mohl a uměl. Zaklínal, zaříkával, ale nic naplat. Čert se do něho obul, chytl ho, pazourem ho držel, a když se Faust ještě bránil, vyrazil s ním ven, a ne dveřmi, ale přímo stropem. A tak Faust jak jednal, tak se měl: čertu se zapsal a čert ho vzal.

A ta díra, kterou ve stropě vyrazil, zůstala. Sice ji několikrát zazdili, ale pokaždé se zdivo do rána vysypalo a byla zase černá díra jako předtím. Posléze zazdívání nechali, neboť je pojal strach, zvláště když počal v domě obcházeti Faustův duch. Každé noci se zjevoval, strašil, a tak ani nejmělejší nájemník nevydržel v jeho domě.

Pak se již nikdo tam nepřistěhoval a staré stavení zůstávalo prázdné. Pustlo, scházelo. Nikdo tam ani nevkročil, každý se mu raději vyhnul nebo obešel, zvláště navečer a v noci. Jednou však, bylo na podzim, skoro již v soumraku, zastavil se u vrat Faustova domu mladý muž, student. Že neměl nazbyt, bylo zřejmo na jeho obnošeném třírohém klobouku, na sešlém kabátě, na blýsknavých nohavičkách po kolena, na spravovaných punčochách, na sešlapaných stěvičích.

Byl chudý do žebroty, jako toulavý chrt. Neměl už ani kde bydleti. Platiti nemohl, a proto mu dali výpověď. Chodil Prahou, sháněl byt, prosil o shovnění, ale všude ho oslyšeli, nikde ho nevzali. Tak prochodil celý den, už unaven, ztrmácen stanul před Faustovým domem. Jak sem až přišel, ani sám nevěděl.

Smrákalo se, mžilo a vál sychravý vítr. Na ten studentův chatrný

kabát, třeba až po krk zapjatý, nestačil a bídné střevice nebránily vlhku. Student se již zachvíval zimou. Děšť se spouštěl hustěji, tmělo se, podzimní večer tu, a kam na noc?

Neměl, kde by hlavy složil. Rozhlížel se, pak upřel na starý chmurný dům své zraky. „Odtud tě nevyženou,“ pomyslně, a hořkost pojala mladého muže. Chvilku váhal, pak vzal za kliku, dvířka povolila, a již stál v klenutém průjezdu. Byl suchý a vítr tu nevál. A když se až sem odvážil, pustil se i dále.

Po schodech, nad nimiž vpravo ve výklencích stály podivné sochy, dostal se na chodbu. Byla dlouhá a ztrácela se na konci v šeru. Podél celé té chodby zhlédl řadu tmavých dveří, vedoucích k pokojům. Bylo tu ticho a pusto; ze dvorka však a z opuštěné zahrady zaléhal sem hukot větru.

Student se na chvíli rozmyšlel, pak směle sáhl po klíče nejbližších dveří a vstoupil do jizby. Pod jejím klenutým stropem se již tmělo; šero tu houstlo tím více, poněvadž stěny byly do polovice pokryty dubovým táflováním a poněvadž všechen nábytek, starý stůl, skříň a lavice podél zdi byly z tmavého dříví. U stolu se černalo křeslo s vysokým lenochem.

Student stál chvíli u dveří, pak šel dál, až sedl do křesla. Ohlížel se, čekal, naslouchal. V domě se však neozvalo nic, a také se nikdo nezjevil. Jen vítr venku hučel a děšť harasil a pleskal do oken. Student v křesle čekal, naslouchal, až ho únava přemohla a hlas větru i deště uspal. Usnul.

Spal do jedenácti, přespal půlnoc, hodinu s půlnoci, spal až do bílého rána, a nic, ani dost málo ho nevyrušilo. Ráno se divil, kde je, a když vzpomněl, kde strávil noc a jak poklidně, nabýval myslí. Nedal se na útek, nýbrž chutě vešel do vedlejší jizby. Měla nábytek a kromě toho na zdech několik zašlých, zčernalých obrazů, z nichž jasněji vynikaly jen chmurné tváře bradatých mužů. Po bývalém však obyvateli, po doktoru Faustovi, na kterého teď pořádně přemýšlel, ani tu žádné památky.

Až pak ve třetím pokoji. Tu stálo staré lože pod nebesy vybledlé látky, na zemi ležely zašlé podušky, dvě povalené, uprášené již stolice a rozchlíplá stará kniha v zažloutlé, někdy bílé kožené vazbě. A ve stropě díra! Zela černě, jako mocí a naráz vyražená.

Tu se student zarazil. Vzpomněl, co slyšel, a teď viděl, že v té jizbě všechno asi tak, jak bylo, když čert odnášel Fausta. Ty stolice snad povalil, tou knihou asi mrštil po ďáblu. Student se neodvážil na ni ani sáhnout, a také se dlouho nezdržel. Ve vedlejších pokojích nespátřil nic zvláštního, jen to, že od stropu visely dřevěné schody. Vstoupil na ně, stoupal po nich, až stanul u klenutí, u jeho otvoru, kterým se mohlo dále. Jak stoupl na poslední schod, zaslechl za sebou šramot. Ulekl se a žasl. Schody, po nichž sem vystoupil, samy se smrštily jakoby z papíru a zmizely ve stropě, nad nimiž stál v nové místnosti, větší nežli všechny, jimiž prošel. Úžasem nad ní zapomněl na schody a jak se sem dostal.

Jizba byla prostorná, klenutého stropu s obrazy slunce, měsíce a jiných hvězd a znamení nebeských. Při stěnách stály tmavé stojany plné knih starobyle vázaných, malých i hrubých, a stoly s různými nádobkami z kovu i ze skla, lahvičky prázdné i s tinkturami barvy červené, zlaté, modré i jasně zelené. Prostřed veliké té komnaty stál dlouhý stůl zkřížených trnožů, potažený zeleným sukem. Na stole se leskly nádoby z mosaze i mědě, všelijaké měřické přístroje, vedle ležely zažloutlé pergameny a papíry, čisté i popsané, rozevřená kniha pod cínovým svícem s voskovou svíčkou, něco ohořelou. Všecko vypadalo tak, jako by někdo dávno byl odešel.

V této komnatě se zdržel student nejdéle. Když pak opět přistoupil k otvoru, kterým byl přišel, a šlápl na jeho okraj, spustily se dřevěné schody zase samy, až dolů, takže mohl volně sestoupiti. Z dolejší jizby však už nešel do Faustovy ložnice. Druhými dveřmi se dostal do předsíně; tam spatřil sochu sličného chlapce, majícího na řemeni buben. Jak student až k němu přistoupil a bubnu se dotekl, pohnul sebou hoch jakoby živý a jal se bubnovati. Paličky se mu jen míhaly a buben rachotil, divže se netřásko okno. Chlapec bubnoval a bubnoval a student uleknuv se vyběhl na chodbu.

Odtud chvířal do průjezdu, na pustý dvůr, kde na samém kraji zahrady stála studna. Žlutý lišejník i zelený mech obrůstal její písčové kvádry a spadlé listy javorů, lip, žluté i rudé, postlalo ji a její zašlou kamennou sochu podivné obludy.

Také zahradou prošel; dlouho se tu však neomeškal.

Pod starými stromy, mezi hlozím a houštinami za kalného podzimního dne nebylo veselo. Vrátil se zase do domu. Tam bylo již ticho. Bubeník dobubnoval. Ale k němu již nešel, nýbrž opět do velké jizby klenuté a přehlížel tu pergameny a papíry. Pod nimi našel hladkou lesklou misku z černého mramoru a v ní stříbrný tolar, ryzí, lesklý, jako nový.

(První týden v listopadu)
Jaroslav Moudrý

Všenárodní spor o právu na potrat nejenže pokračuje, ale šíří se stále více a více. Příprava demonstrací pro a proti dostává se do rukou odborníků na podobné záležitosti, zatím co odborníci na otázku, kdy vlastně začíná život člověka vyloženě chybí. Demagogové mají své žně.

Přímo otřásajícím rozhodnutím je veto prezidenta Bushe zákona, dle kterého federální pomoc měla být poskytnuta obětem znásilnění a krvešmilství. Toto jsou jen dva z mnoha případů, kterými začíná celoživotní tragedie lidí. Je notoricky známo, že i manželství mezi bratrance a sestřenicemi plodí duševně a tělesně zaostalé lidi. Následky nenese jen postižená bytost, ale především lidská společnost, která se musí nakonec o tyto chudáky starat. Bude-li obětem odmítnuta federální pomoc, pak to bude tedy vláda, která je požena do rukou šarlatánů a řečníků, kteří dokončí dílo hrůzy. Doufáme, že se kongresu podaří překonat středověk.

V nedávných volbách ve Španělsku socialisté vyhráli volby, i když ztratili mnoho hlasů. Zatím mají většinu jednoho hlasu. Komunisté však získali 8 mandátů. A my si myslíme, že komunismus je mrtev. Pro ty koně! Jej neznají z vlastní zkušenosti, stále je na živu.

Není pochyb, že jednou z největších příčin sympatií lidí s komunismem vždy býval a stále je nedostatek pracovní příležitosti, čili nezaměstnanost. Není nezajímavé přecházet si, co o tomto problému píše dnešní Pravda. Tak v některých oblastech Sovětského svazu počet nezaměstnaných dostoupil čísla 27 procent. Důvodem prý je snaha o odstranění neproduktivních sil v podnicích. Nejhuře jsou postiženy republiky v jižní části země. Máme dojem, že kdyby nebyly součástí Sovětského svazu, byly by na tom ještě huře. Kdyby byla Moskva chytrá, dala by jim samostatnost.

Dle názoru Pravdy je již na čase, aby bylo založeno pojištění proti nezaměstnanosti a zahájeny kursy na přeučování pracovníků. Počet nezaměstnaných v Sovětském svazu dostoupil prý množství 23 milionů lidí, což je 17 procent všech zaměstnaných. Co by se asi stalo v Americe, kdyby počet nezaměstnaných byl jen polovinou onoho procenta, kterým se honosí 'ráj' pracujících? Kdyby tak Marx-Engels a Lenin z hrobu vstali, ti by se asi zachechtali.

Koncem tohoto měsíce náš prezident Bush má poslat do Polska čtyři odborníky, aby dali tamní hospodářství do pořádku. To je velmi dobrý vtip. Američtí národohospodářští odborníci jsou poslední, kteří mohou někomu radit, jak si dát své hospodářství do pořádku. Ono se to dobře hospodařilo, když byl nadbytek pohonných látek, uhlí, kovu a všech ostatních darů přírody. Ale když kobylinky, které také přišly do této země, vyžraly co se dalo, přišla kosa na kámen. Sklízelo se, aniž by se zasívalo. Těmto odborníkům půjde hlavně o to, jak by američtí bankéři známých jmen, mohli dostat prsty na rodící se soukromé podnikání v Polsku. Jde zřejmě o moderní formu kolonizace, která se udála u nás doma hned po první válce. Během první války známá klika sebespasovaných osvoboditelů v zahraničí, zadlužila a vydala mnoho českých podniků Francouzům a jiným 'spojencům'. Škodovka byla největším podnikem, který byl zašantročen našimi politiky s tradičně prázdnými kapsami a věčně nataženými rukama. Co se děje v Polsku, bude se dít opět i u nás. Je nutno dávat již dnes pozor na darebáky mezi námi a dobrodruhy, kteří půjdou na lov do panenských vod osvobozených zemí.

Nový vůdce komunistů z východní části Německa, Egon Krenz, snaží se mluvit jako státník a rozumný člověk, který ví o čem jde a co lidé mají chtít a mít rádi. Prohlásil, že požadavky demonstrantů (milionů! pozn.) jsou nerealistické a rozhodně že nestabilisují hospodářskou situaci. Neřekl ovšem, co je realistické. Je chleba na stole pro rodinu realistickou věcí? Je oprostění se od strachu realistickou věcí? Je svoboda slova, svoboda tisku a svoboda shromažďovací realistikou věcí? Je stará selská moudrost realistickou věcí? Víme, že toto jsou všechno realistické věci, ale pro bolševika jediným realismem je realistický socialismus či marx-leninismus. Chleba, strach a ostatní výše jmenované svobody, to je jen naše představa.

Bolševici si hrají s ohněm. Masy již přechází trpělivost z arogance bolševických usurpátorů moci, jejich funkcionářů a jejich pochopů. Nechápu, a jak může komunista chápat, že chodí s oprátkou na krku. Což ji necítí? Ovšem komunisté se vždy vyznačovali, včetně minulých, nejen nízkou inteligencí, ale také nedostatkem citu.

Pod tlakem událostí, které pokračují vzdor Krenzovým tirádám, tento jeden z posledních vůdců východní části Německa odejel do Moskvy. Na poradu? Na koberec? To není důležité, ba ani ne zajímavé. Hlavní je, že v jeho nepřítomnosti demonstrace jen rostou a v Lipsku, Halle a Schweringenu je slyšet hlasy milionů volajících po vnitřní svobodě a legalisování opoziční skupiny zvané 'Nové fórum'.

Z Moskvy přišlo dosti překvapující prohlášení, jehož autorem je Krenz. Jednak nazval demonstrace 'dobrým znamením', což se jaksi liší od jeho prohlášení, které jsme zaznamenali výše, o realistických požadavcích a také, že bude následovat příklad soudruha Gorbačova. "Miliony pochodujících ulicemi východní části Německa prý dokazují svou podporu pro 'obrození socialismu'!"

Události se valí jako jarní potok. Krenz nám připomíná filmové grotesky 'Keystone cops' či jiných komiků, kteří se soustavně staví v čelo pohybujícího se davu, a jakmile si s nimi seřídí krok, dav jde okamžitě jinou cestou atd.

Tak v průběhu demonstrací byli mezitím odstraněni vedoucí pohlaví komunistické strany. Žena odstraněného vůdce tamní komunistické strany, Honeckera, ztratila své místo ve vládě, kde byla ministrem vyučování a s ní i jiní zasloužilí vedoucí neomylné strany. V proudu je zřejmě čistka strany ve velkém, následkem masových volání po ukončení privilegií komunistické strany a jejich členů, a stále hlasitějšího volání po demokratických změnách.

Včera, v pátek, major Lipska resignoval. Přestěhovalci se hrnou do Prahy, (do Lobkovicova paláce, kde se dnes nachází německé vyslanectví), odkud jsou vypravovány autobusy a vlaky, které je odvázejí do západní části Německa.

Dnes v sobotu milion lidí protestuje ve východní části Berlína. Zde jen poznamenáváme, co jsme řekli u příležitosti demonstrací na náměstí Tiananmenu: "Kdyby davy pokročily jen o pár bloků dále a pověsily každého, kdo se protiví volání a snahám po opravdové svobodě, docílily by co chtějí, uspíšily by celý proces a hlavně byly by bezpečny. Jelikož celá perestrojka a glasnost je jen starý komunistický, opotřebovaný trik, nikdy nikdo neví, kdy Stalin-Džugašvili vstane z mrtvých."

Jako každý rok, tak i letos jsou v Muzeu vědy a průmyslu
57th S. Lake Shore Drive, Chicago

VÁNOCE KOLEM SVĚTA

Československý den byl stanoven na
25. listopadu ve 3.30 a v 5.00 hod. odpo.

Doporučujeme navštívit tento program, ve kterém bude účinkovat mládež v
našich krásných krojích.
Od ČSA 2701 S. Harlem, Berwyn, Ill. bude vypraven zvláštní autobus. Zájemci
necht' zavolají na č. tel. 795-5800.

When you have questions
about investing...
see the
Banking Professionals.

At the Affiliated Bank/Western National we take a
personal interest in our customers. We take the time to
listen to your needs, answer your questions and discuss
your investment alternatives.

We offer a complete range of financial services in-
cluding discount brokerage and insured tax-exempt
Unit Investment Trusts

The Affiliated Bank/Western National... we have the
personalized service you need and the investments you
want to help you effectively manage your money.

Affiliated Bank/Western National

5801 West Cermak Road
Chicago, Illinois 60650
6001 West Ogden Avenue
Chicago, Illinois 60650
Phone 656-2000

DE POSITORS
MEMBERS OF
FDIC

FDIC

SINCE 1921... First National Bank of Cicero

Provádí bankovní služby
veřejnosti.

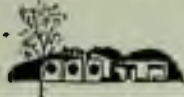
Základ spolehlivé společnosti

6000 West Cermak Road.

2500 South Cicero Ave.

Cicero Illinois 60650 Phone 780-5000 Member FDIC

KDO
INVESTUJE -
TEN
BOHATNE

**Hledám nemovitosti
na prodej!**

Kupečů je stále dost - procenta
jsou nízká tak, jako v roce
1979.

Mám rodinné domky, nájemní
(apartmentní) domy, obchody.
KOUPĚ TOHOTO MĚSÍCE:
6.8 akru u Wisconsin Dells
a 'trailer' dům se vším komfor-
tem, blízko jezera a řeky jenom
za 35 tisíc dolarů.

Kdo má rád přírodu a klid,
rád zamění rušný denní život
alespoň o víkendech a dovolené.
Nenechte si ujít tuto příležitost!

Několik českých rodin už tam
v okolí bydlí.

WESTCHESTER

rodinný dům o třech bytech,
3-3-2 ložnice za \$ 249.000

MIKI ŠPIGL

Cermak Road Realty
6226 W. Cermak tř.
Berwyn, Ill.
č. tel. 484-4800

WANTED TO BUY

Old Toys, Cars, Trucks, Foot-
ball and Baseball Cards, Old
Tins, Coffe, Tea, Tobacco,
Japps Potatoe Chip Cans, Old
Magazines, Cracker Jack Items,
Iron Mechanical and Still
BANKS, Marbles, Old Walt
Disney Items, Lone Ranger,
Batman, Gene Autry, Old Comic
Books, Beer Steins and Glasses,
Old Postcards.

Call NORM at 863-8979
or 447-7955

Seznámení

Nino hledá seznámení s dívkou,
rodinný život a přátelství.
Tel. 348-3795

**Kde možno koupit
Hlasatel:**

Austin a Čermák Rd., Cicero.
ve stánku

Miloš Pancner,
6038 W. Čermák Rd., Cicero.

Prague Sausage,
6312 W. Čermák Rd.,
Berwyn - pouze nedělní

Redakce Hlasatele,
6426 W. Čermák Rd.,
Berwyn.

Fred Pancner,
6514 W. Čermák Rd.,
Berwyn.

Roh Oak Park a Čermák Rd.,
Berwyn - stánek.

26th a Ridgeland,
Berwyn, stánek - nedělní.

Čermák Rd. a Ridgeland,
Berwyn, stánek - nedělní.

Čermák Rd. a East Ave.,
Berwyn, stánek.

V New Yorku: Candy Store,
1437 - 1st Ave.,
New York, N. Y.

Lombard a Čermák Rd.

Cicero - stánek - nedělní
Mealmakers

6714 Čermák Rd.,

Berwyn - pouze nedělní.

Překládám do angličtiny legální
doklady školní a osobní
notářsky ověřené.

O. KOVAR

Pište na adresu:
P. O. Box 313
Riverside, IL 60546
nebo volejte:
(708) 442-7115

POTŘEBUJETE

koupit, prodat, pronajmout,
hledáte či nabízíte zaměstná-
ní? Hledáte seznámení?

Volejte přímo naše odd.

**MALÝ OZNAMOVATEL -
Classifield**

(312)749-1891 nebo 749-1898

Sarasota - Florida

(zdarma) 1-800-237-2258

Chcete sa usadit' na pobreží
GULF of MEXICO?

Spořáhlivo sprostředkujem
kúpu každého druhu Real
Estate. Mám 15 ročnú
prax.

MARIA BALAZ
Broker-Salesman

úrad (813) 924-1156
doma (813) 349-1918

2439 Bee Ridge Rd., Sarasota, Fl. 34239

R · E · C · I · P · E · S

American Heart Association

Pineapple Sweet Potatoes

Take advantage of the bountiful supply of sweet potatoes this holiday season. Spices and pineapple blend to create a heavenly vegetable dish. Serve it often — it's a no-cholesterol, low-sodium and low-fat treat.

4 medium sweet potatoes, unpeeled (about 1 pound)	1 tbsp. chopped pineapple
1/4 cup pineapple juice	pinch each cinnamon, nutmeg and allspice
2 tbsp. vegetable oil	1 tbsp. molasses
	1 tsp. margarine

Boil potatoes until tender (about 30 minutes), and remove skins. Mash pulp. Add the fruit juice, oil and whip until fluffy. Add chopped pineapple and spices.

Turn into an oiled 1-quart baking dish. Spread molasses over the top, dot with the margarine, and bake at 425° F. uncovered until lightly browned.

Vegetable Tip: Vegetables are cholesterol-free, low in fat, sodium and calories, and high in vitamins, minerals, potassium and fiber. Most fresh vegetables should be steam-cooked in a small amount of water to retain flavor and nutrients.

Yield: 6 Servings

Help Your Heart Recipes are from the Fourth Edition of the American Heart Association Cookbook Copyright 1973, 1975, 1979, 1984 by the American Heart Association, Inc. Published by David McKay Company, Inc. (a Random House, Inc. company)

Pineapple Sweet Potatoes

Nutritional Analysis per Serving

138 Calories	0 mg. Cholesterol
1.2 g. Protein	21.7 g. Carbohydrates
5.4 g. Total Fat	33.7 mg. Calcium
.7 g. Saturated Fat	220 mg. Potassium
2.9 g. Polyunsaturated Fat	16 mg. Sodium
1.4 g. Monounsaturated Fat	

R · E · C · I · P · E · S

American Heart Association

Roast Stuffed Cornish Hen

Holidays become even more special when cornish hens are the featured main course. Set them on a bed of wild rice on a beautiful platter, decorate with sprigs of parsley and start a new holiday tradition.

6 Cornish hens (about 14 ounces each)	2 tbsp. margarine
1 package wild rice mix or long grain and wild rice combination (2 cups of cooked rice)	1 tsp. sage or thyme, savory or tarragon
1 medium onion, chopped	1/4 cup brandy
	1 cup orange sections

To make the stuffing, cook rice until it is still slightly firm. Drain. In a skillet, melt margarine and cook chopped onion until browned. Add rice and sage; toss gently.

Clean, wash and dry hens. Stuff lightly and skewer or sew the vents closed.

Brush hens with 1/2 cup melted margarine and place breasts side up on a rack in a shallow pan. Roast at 350° F., uncovered, about 1 hour, basting occasionally with the melted margarine.

Make a sauce by adding 1/2 cup water to the drippings in the roasting pan, stirring to dislodge browned particles from the pan. Add 1/4 cup brandy and 1 cup orange sections. Cook 2 minutes. Serve with hens.

Yield: 12 Servings

Help Your Heart Recipes are from the Fourth Edition of the American Heart Association Cookbook Copyright 1973, 1975, 1979, 1984 by the American Heart Association, Inc. Published by David McKay Company, Inc. (a Random House, Inc. company)

Roast Stuffed Cornish Hen

Nutritional Analysis per Serving

213 Calories	88 mg. Cholesterol
25.3 g. Protein	10.3 g. Carbohydrates
5.8 g. Total Fat	23.3 mg. Calcium
1.4 g. Saturated Fat	337 mg. Potassium
1.3 g. Polyunsaturated Fat	185 mg. Sodium
1.6 g. Monounsaturated Fat	

Svého času jsem znal muže, který se domníval, že Západ je odsouzen k zániku, nebo že mu zánik přinejmenším hrozí. Bylo to v 50. a 60. letech. Tento muž se obával, že komunismus určitě na celém světě zvítězí, nezabrání-li tomu poněkud dekadentní demokratické země obrovským a heroickým úsilím. Komunismus, psal tento muž, "vybízí člověka, aby svými činy dokázal, že je mistrovským dílem přírody. To je vysoce praktická představa. Nástroje k její realizaci jsou po ruce - jsou to věda a technologie. První příkázání této představy najdeme nikoli v Komunistickém manifestu, ale v prvních větách učebnice fyziky: Veškerý pokrok lidstva až dosud je výsledkem pečlivého měření."

Autorem těchto řádek je Whittaker Chambers, jedna z hlavních postav kdysi slavného, ale nyní celkem zapomenutého "Hissova případu". Byl jsem Chambersovým přítelem a obdivovatelem. Byl to složitý a znepokojující muž, bývalý komunista, který považoval za své poslání varovat svět před komunistickým nebezpečím. Mnozí lidé měli jeho názory za příliš apokalyptické. Ale až na jeho poněkud předdramatizovaný styl se jeho úsudek neliší příliš od úsudku jiných lidí, kteří také věřili, že komunismus je na triumfálním pochodu. Dokonce i někteří mladší lidé mezi námi si dobře vzpomínají, že komunistické nebezpečí v západní Evropě, možnost komunistického převzetí moci ve Francii nebo v Itálii, byla předmětem vážných obav. Dnes se tato myšlenka jeví jako zcela fantastická.

Kdo se dnes vážně znepokojuje myšlenkou, že by komunismus mohl být hnutím budoucnosti? Kdo se domnívá, že komunismus poskytuje praktickou představu budoucího světa nebo že ví, jak opravdu efektivně používat vědu a technologii? Konzervativci v Sovětském svazu a ve východní Evropě a radikálové v rozvojových zemích dosud lpějí na této víře. Avšak většina lidí všude na světě nyní ví, že komunismus, podle Chambersových slov, nedokáže "pečlivě měřit" - že ve skutečnosti špatně změřil dějiny, národní hospodářství a člověka samého.

Nikde není toto poznání evidentnější, než v Gorbačovově Rusku a sotva kde je kritika tohoto systému drtivější. Kdyby západní komentátoři napsali o výsledcích komunistického systému podobná slova, jaká nyní čteme a slyšíme v Sovětském svazu, byli by z mnoha stran označováni za štváče a nezodpovědné studené válečníky. Nyní víme, že ztroskotání komunismu je jednou z velkých událostí naší doby.

Nestalo se to náhle. Zpětně můžeme pozorovat mnoho ranných příznaků tohoto ztroskotání. Nepůjdu až k Leninově Nové ekonomické politice. Ale trvalá neschopnost Sovětského svazu produkovat rok za rokem dostatek potravin pro své obyvatelstvo; nízká kvalita jeho průmyslových výrobků přes úspěchy ve zbrojení a v kosmu; Chruščovovo prázdné vychloubání, že do 70. let hospodářsky předstihne Západ; erupce v satelitních zemích a zejména převratné události v Polsku; vznik tak zvaného euro-komunismu, který se marně pokusil učinit komunistickou stranu přijatelnou v demokratické západní Evropě - to všechno byly příznaky, že komunismus ve skutečnosti selhává.

A konečně jsme viděli, jak byla sovětská rozpínavost zastavena v Afghánistánu a jinde. Především však jsme viděli kontrast mezi rozvojem západních a nových asijských ekonomik a stále zřejmějším zaostáváním sovětského hospodářství. Musel přijít Gorbačov, aby na tento kontrast velmi energicky a odvážně upozornil. Ale i bez něho by tato situace byla národům Sovětského svazu a východní Evropy dříve nebo později zřejmá, přes jejich relativní izolaci od světa.

Nemám v úmyslu dále dokumentovat selhání komunismu. Místo toho chci zkoumat příčiny jeho selhání a jeho důsledky pro nás na Západě. Sovětští analytici sami přinášejí různé výklady a hlavní z nich mohou být shrnuty do následujících záhlaví:

Předně teorie o d'áblovi. Tím d'áblem je přirozeně Stalin, který, jak se nám říká, dal revoluci zvrácený charakter, a je nyní obviňován skoro ze všeho, co se od té doby nepodařilo, v jakémsi obráceném kultu osobnosti.

Potom je tu **teorie o menších d'áblech.** Těmito menšími d'ábly jsou Stalinovi nástupci, zejména Brežněv, obviňovaný z chamtivosti, korupce a neschopnosti.

A konečně je tu **teorie o špatném řízení.** Ta říká, že potenciálně skvělý systém najel na mēlčinu pro omyly řízení, hlavně pro přílišnou centralizaci.

Svědčí mimochodem o Gorbačovově realismu, že dnes už je sotva slyšet tradiční výmluvu pro sovětské nedostatky - totiž výmluvu na zlé machinace kapitalistického světa.

Avšak všechna vysvětlení, která slyšíme, celkem nic nevysvětlují. Stalin je už 36 let mrtev. Kromě toho lze přesvědčivě namítnout, že jde o systém, který umožnil Stalina a toleroval Brežněva. Ostatně nejsou omyly přílišné centralisace i nerealistického a neefektivního plánování uklouznutími ředitelů, nýbrž důsledky systému, jeho filosofické základny a jeho cílů.

Skutečné příčiny selhání komunismu je třeba hledat v komunistickém pojetí člověka a společnosti. Akademičtí kritikové podrobili Marxovy teoretické omyly důkladné pitvě, at' už jeho teorii hodnoty práce, nebo jeho pojetí společenských tříd, nebo jeho glorifikaci proletariátu, a mnohé jiné.

Za tím vším je podle mého názoru skutečnost, že Marx přes své zdůrazňování budoucnosti se podvědomě obrátil k minulosti; v komunismu je touha po pořádku a stabilitě, která neexistovala od středověku. Marx zakládal značnou část svého intelektuálního systému na ekonomických silách, ale přesto ekonomii doopravdy nerozuměl. Nerozuměla jí ostatně většina komunistických teoretiků, ani Lenin a jeho nástupci. Všichni kuriózním způsobem připomínají panovníky, kteří za dlouhého, pomalého vývoje kapitalismu prostě nechápali, co se kolem nich děje.

Ekonomické síly pro ně znamenaly daně, dávky a obchod. Ty jim sice byly důležité, ale peníze jim byly přece jen něčím podřadným ve srovnání se vznešeným řemeslem válečnickým a státnickým. Peníze jim byly nutným zlem, a kdo jich potřeboval více, ten zvýšil daně nebo si vypůjčil. Někdy se panovníci uchýlili i k zoufalým opatřením, jako Ludvík XIV., který dal roztavit své stříbro, aby financoval své nekonečné války. Jako lidé, zvyklí dávat rozkazy, tito vládci většinou věřili, že ekonomickým silám lze prostě poručit; nezávislou dynamiku hospodářských sil nebrali na vědomí. Pro většinu komunistických vládců platí podle mého názoru, po odečtení jistých zřejmých rozdílů, celkem totéž.

Nejvážnější chyba komunismu souvisí s psychologii, která je v samém jádru ekonomiky - s nepochopením toho, co lidi motivuje. Majetek byl komunistům od začátku spíše formou krádeže než předmětem instinktivní potřeby všech lidí. Zisk platil za pouhou kapitalistickou chamtivost, místo za nutný podnět k většímu úsilí. Rovnost byla přinejmenším teoreticky universálním ideálem, spíše než dvojnásobnou hodnotou; dvojnásobnou proto, že většina lidí chce sice rovnost v určitých ohledech, ale nesnáší vynucenou rovnost, která snižuje zásluhy, práci nebo i štěstí jednotlivce. A individuální svoboda byla komunistům spíše buržoazní neřestí, než hlubokou potřebou člověka. V klasické komunistické teorii byla svoboda nahrazena rovností - jenomže v komunistické praxi byla i rovnost jen klamem.

Komunistická utopie se snažila spojit sociální princip kolektivu s rozkazovacím principem armády - což je nesmiřitelný rozpor. Tato utopie selhala ne proto, že byla zrazena, nýbrž proto, že svou povahou zradila člověka. To je důvodem, proč se komunismu nepodařilo vykořenit náboženství jako nevyhnutelnou a nutnou sílu v lidských záležitostech. Proto se také nepodařilo potlačit aspirace - někdy třeba destruktivní - jednotlivých národů a národnostních skupin, jako to známe z událostí v Arménii, Gruzii, na Ukrajině, v Baltických republikách. Kritikové komunismu říkali to všechno už dávno, ale teprve nedávné události to ozřejmily, ukázaly nad slunce jasněji, že král, nebo spíše komisař, nemá šaty.

Čeho jsme nyní v Sovětském svazu a dalších komunistických zemích svědky, je krajně důležitá zkouška, která má ukázat, zda je možno zachránit systém, založený na tak mylném chápání světa. Gorbačov sám řekl, že to je poslední šance komunismu. Otázka zní, zda komunismus může být opravdu zreformován, nebo musí být nahrazen něčím jiným. Odpověď je stále zřejmější.

Všichni jsme obeznámeni s pokusem reformistů, přimísit do komunismu dostatečné dávky hospodářské a politické svobody, aby systém fungoval. Někteří reformisté nyní chválí soukromé vlastnictví, zisk, materiální podněty a tržní síly, jakoby byly kouzelným proutkem, a hlavně, jakoby byly slučitelné s komunismem. Aby ho ospravedlnili, listují tito reformisté v Leninových spisech, kde se obvykle najde citát, potvrzující jakýkoliv názor. Někdy se zdá, že si pletou Lenina s Adamem Smithem a ve skutečnosti popírají morální a intelektuální legitimaci vlastního systému. Možná, že se jim podaří tento systém zlepšit. Není však snadné věřit, že by se jim to podařilo v tom smyslu, jak Gorbačov sám definoval úspěch těchto snah: Aby se totiž Sovětský svaz stal v dohledné budoucnosti moderní společností, schopnou soutěže na novém celosvětovém trhu. Takovýto úspěch by předpokládal perestrojku mozku - miliónů mozků.

V minulosti byla politická svoboda, někdy i na Západě, považována za nepřítelkyni efektivnosti, a je pravda, že jsme zažili značný hospodářský pokrok v nesvobodných státech. Ale je stále jasnější, že to byly přechodné situace, a že politická svoboda, možnost samostatně rozhodovat ve všech sférách života, není luxus, nýbrž podmínka moderního efektivního hospodářství. Proto činí Polsko a Maďarsko - a v mnohem menším rozsahu Sovětský svaz - pokusy s pluralismem, které jsou zatím jen omezené, ale přesto vyvolávají úžas. Někteří reformisté tvrdí, že jsou ochotni připustit volební porážku komunistické strany. Přejí si zkrátka mírovou demontáž systému, což by bylo možno nazvat studenou kontrarevolucí. Ještě před několika lety by na to člověk odpověděl ruským pořekadlem, že se něco takového stane.

až budou ráci pískat. Dnes se nad tím musíme přinejmenším zamyslet. Já však se domnívám, že to není pravděpodobné. Kdo by věřil, že se to může stát, musel by věřit v ochotu komunismu likvidovat sebe sama, což by ovšem bylo nejzažším potvrzením jeho ztroskotání. Co by přišlo po komunismu, není přirozeně jasné. Když však nasloucháme některým odvážnějším reformistům, měl by nový systém být velmi podobný sociální demokracii.

Je krajně naivní předpokládat, jak to činí mnoho lidí na Západě, že hospodářské a politické reformy jsou "nezvratné". Diskuse o tom někdy vycházejí z názoru, že jedinou alternativou ke Gorbačovově politice je stalinismus. To je přílišné zjednodušení věci. Mnoho reformem by bylo možno zvrátit bez návratu ke stalinismu nebo i k brežněvismu. Zbigniew Brzezinski a jiní znalci věří, že většina komunistických zemí provede jen některé reformy a jinak bude klopýtat dále starou cestou, bez skutečného pluralismu.

Jak na to všechno má Západ reagovat? Západ konec konců několik desetiletí odolával komunismu, a boj proti tomuto systému ovládal naši dobu. Mohli bychom tedy cítit jisté zadostiučinění z toho, co se nyní děje - a skutečně je cítíme. Můžeme právem poukázat na politickou pevnost Spojených států a jejich spojenců v Severoatlantickém společenství, na obrovskou dynamiku našich svobodných ekonomik a našich svobodných idejí.

Ale selhání komunismu nezaručuje automaticky náš úspěch. Jejich ztroskotání není zárukou trvalé a rostoucí životnosti našeho systému, ani jeho všeobecného přijetí. Čekají nás veliké intelektuální a politické úkoly při zlepšování našich vlastních společností, a současně i nutnost zaplatit vakuum po komunismu; jedním slovem, povinnost přispět k budování světa po marxismu.

Než k tomu však přistoupíme, máme co činit s upadajícími režimy, které právě svým úpadkem vytvářejí problém - totiž, jak působí reálná nebo zdánlivá redukce vojenského nebezpečí na politiku Západu. Tato situace od nás žádá to, co bychom mohli nazvat dvoukolejným myšlením. Měli bychom vítat opravdové a vzrušující změny v komunistickém světě, povzbuzovat je jak jen můžeme a být plně připraveni na příležitosti, které poskytují, jak pro kontrolu zbrojení, tak v konečné fázi při vývoji nového evropského pořádku.

Současně si však musíme stále uvědomovat, že nevíme, jak daleko tyto změny půjdou a kam povedou. V oblasti obrany a zahraniční politiky se Gorbačovovo tak zvané "nové myšlení" omezuje na sliby a prohlášení úmyslů. Západ má jednat, když Gorbačov jedná, ne když mluví. A když Gorbačov jedná, máme jeho akce hodnotit realisticky. Tím nechci vyjadřovat pochybnost o jeho poctivosti ani podrývat jeho snahy. Jde mi prostě o pragmatismus při jednáních s mocností, která má dosud velikou vojenskou převahu. Takovýto pragmatismus poslouží nakonec oběma stranám. Co neslouží žádné straně, ani zájmům Sovětského svazu, je to, čemu se na Západě říká "gorbymánie", psychický zmatek, k jehož symptomům patří ztráta historické paměti a ochromení kritičnosti.

S kuriózní směsí propagačního zápalu a idealismu se nám říká, že musíme nabídnout něco podobného, jako je Gorbačovova údajná "vize" světa, nebo dokonce ještě více; po pravdě řečeno se Gorbačov do značné míry jen pokouší zachytit něco z naší vize. Je to zřejmě mimořádně nadaný politik, který podniká dramatický a nebyvalý pokus. Zaslouží si nás obdiv - ne však za cenu, že ztratíme smysl pro realitu. Věřím, že Gorbačov chce skutečně novou éru ve vztazích mezi Východem a Západem. Nevěřím však, že je ochoten vzdát se boje za sovětský vliv na Evropu a jiné části světa v soutěži se Spojenými státy. Nebezpečí rozpolcení Severoatlantického společenství a denuklearizace Evropy je větší než dříve. Pacifismus může být stejně katastrofální jako militarismus, a sentimentalita stejně zhoubná jako cynismus. Jen sentimentalisté mohou úplně zapomenout, že sovětskou politiku ovládalo donedávna zcela jiné myšlení - že totiž Západ je imperialistický dobrodruh a sovětský expanzionismus je mírové tažení. Takovéto navyklé myšlení nelze vykořenit přes noc.

Impéria v rozkladu mohou být nebezpečná. Ve východní Evropě máme obzvláště výbušnou situaci. Některé země předstihly Gorbačova v liberalizaci, jiné zůstávají pozadu. Stále se klade otázka, jak se Rusové zachovají, když se liberalizace tu nebo tam vymkne z rukou a ohrozí celistvost Varšavského paktu. Nevěřím, že by to Gorbačov strpěl. Mnohem lákavější je naděje, že jednoho dne bude tento pakt existovat už jen podle jména, a východoevropské země budou ve skutečnosti svobodné a neutrální. Zdaleka však není jasné, jak by se toho mohlo dosáhnout.

Čtete vám překlad přednášky Henryho Grunwalda na téma "Jsme připraveni na svět po marxismu?"

Očividně selhání komunismu nezabrání silným ústupovým akcím v komunistickém světě ani v komunistických hnutích v jiných zemích. Ztroskotavší komunismus nelze snadno nahradit demokracií a svobodným trhem; dosáhnout těchto vymožeností a udržet je bude velmi těžké. Je také možné, že vzniknou pravicové, více-méně nacionalistické režimy, ať už pod jakoukoliv nálepkou. Ty by se

mohly vynořit jako reakce na reformní pokusy, které ve skutečnosti zhoršily situaci spotřebitelů, vedly k nezaměstnanosti a k sociální i psychické nejistotě.

V zemích třetího světa úpadek reputace a přitažlivosti komunismu usnadní pozici Západu vůči neschopným nebo korupčním režimům, které se v minulosti oháněly tvrzením, že jsou jedinou zárukou proti komunistickému převratu. Ale někteří lidé v zemích třetího světa dosud vidí v komunismu mocnou zbraň v boji proti nesnesitelným sociálním podmínkám, a jiní v něm vidí prostředek k dosažení moci. Nedávné kroky směrem k demokracii jsou ještě velmi nejisté.

V situaci, která se jeví jako vítězství demokracie a volného trhu, nesmíme příliš triumfovat. Musíme si s jistou pokorou uvědomovat, co dalo svého času vzniknout komunismu. Přestože komunismus vytvořil odporné totalitní režimy, vyrostl z lidského idealismu jako legitimní protest proti bídě raného kapitalismu. Dlouho před vznikem komunismu odsoudil Rousseau skutečnost, že "někteří lidé mají víc než dost, zatímco jiní umírají hladem". Tento problém dosud trvá, i když se mezitím dosáhlo zázračné prosperity, a nezmizí s úpadkem nebo dokonce zánikem komunismu.

Nám z toho vzniká bezprostřední úkol pokusit se o začlenění třetího světa do prosperující světové ekonomiky. Krize zadluženosti třetího světa je jen nejviditelnějším výrazem tohoto problému, a nedávné nepokoje ve Venezuele jsou jen ukázkou politických převratů, které by mohly nastat, kdyby nedošlo k uspokojivému řešení. Není pochybnost o tom, že svobodný trh je řešením v konečné fázi. Krátkodobě by však mohl být tvrdým receptem. Když se odstraní zmírňující opatření, jako jsou subvence, mohou se sociální konflikty ještě přiosířit. Hospodářský růst přichází jen pomalu do společností, které nemají školený personál a obeznalé podnikatele. Úkol usnadnit nepřipraveným zemím přechod ke svobodné ekonomice bude nesmírně těžký a nákladný.

Zatím co komunismus pomalu odpadá na krajní levice, pohybuje se evropská politika směrem ke středu. V tomto středu se bude odehrávat stále více příštích bojů, často o tak nedramatické otázky jako jsou vydání na sociální péči, zdravotní pojištění a důchody. Často se tyto boje budou jevit jako čistě technické záležitosti. Půjde o otázky kompetence, ne ideologie, abychom použili jedné formulace z nedávných amerických voleb. Budou však něčím mnohem důležitějším. Budou přinášet nové odpovědi na staré otázky, do jaké míry je požadavek rovnosti v souladu s efektivitou na jedné straně a se svobodou na druhé straně; v jaké míře má jednotlivec přispívat ke společnému blahu a za jakou odměnu.

To všechno bude komplikováno tím, že se vytvoří skutečný světový trh s bezprostředními spoji s každou zemí. K úspěchu na tomto trhu budou země potřebovat mnohem lepší výcvik odborníků; budou potřebovat vědce, techniky a manažery s větší obrazotvorností; bude se žádat větší úsilí o kvalitu ve všech oblastech, a celkově tvrdá a vytrvalá práce obyvatelů. To nebude pohodlné a bude nás to činit přístupnějšími vůči svůdným slibům protekcionismu.

Je otázka, zda se nacionalismus při vši své síle nebude muset drasticky změnit, ve světě nové vzájemné závislosti. Můžeme vytvořit systém, ve kterém by národní aspirace dostaly dosti velký prostor k rozvíjení, zatím co hospodářské vztahy musí být nadnárodní, jak tomu je už dnes? To je krajně obtížný úkol. Ale je zajímavé všimnout si, že velmoci začaly omezovat svou suverenitu způsobem, který byl ještě před několika lety nemyslitelný a který je paradoxně dosud méně přijatelný malým zemím. Myslím zde na vojenské inspekce na místě, jak je zavedly Spojené státy a Sovětský svaz. Myslím také na to, že Sovětský svaz přijal, i když po delším zdráhání, vnější zásahy v oblasti lidských práv. A mám na mysli i vytváření nadnárodních institucí evropského společenství.

Whittaker Chambers, o kterém jsem se zmínil na začátku, považoval boj mezi demokracií a komunismem za zápas mezi člověkem a Bohem. Většina z nás by to dnes označila za přílišné zjednodušení, nebo přílišnou dramatizaci. Ale zůstává faktem, že materialismus, ani ve své blahovolné kapitalistické podobě, nakonec neuspokojuje všechny potřeby člověka. Náš další úkol ve snaze vybudovat po-marxistický svět bude proto mít duchovní povahu. Jsem přesvědčen, že se Západ s tímto požadavkem vyrovná, že k tomu máme dostatečný rozhled i potřebné hodnoty. Ale je také pravda, že Západ, jak jej známe dnes, se bude muset přizpůsobit mnoha jiným kulturám. Otřesená pozice komunismu nám dává velikou příležitost k tomu, abychom obnovili své hodnoty a rozšířili je. Bude to však těžký, téměř faustovský úkol, což míním ve smyslu Faustovy výstrahy v Goethově dramatu: "Jen ten si zaslouží svobodu a život, kdo si je vydobývá každý den znova". - Tuto myšlenku odkazuji každému, kdo věří, že nám porážka komunismu dovolí, abychom složili ruce v klín.